



Universitätsbibliothek Paderborn

De Vetere Clerico, Monacho, Clerico-Monacho, Libri Tres

Primus veterem habitum: Secundus conuictum ac disciplinam: Tertius honores ac priuilegia describit

De Clerici, Monachi Vetere Institvto. Liber Primvs - Distinctus in tres Partes. In quibus, praeter veterem eorum habitu[m], multa quoque inserta de veste veterum laicorum. Breuiterq[ue] explicata singulorum origo, & antiquitas.

Landmeter, Laurentius

Lovanii, 1626

Pars Secvnda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11007

LIBRI PRIMI PARS SECVNDA.

CAPVT I.

*Etymologia vocis, Monachus, explicata.
refellitur Scaliger.*



Rdior, vt in Clericis feci,
à vocis siue nominis sig-
nificatione . In quâ red-
dendâ Doctores nonnihil
variant.

S. Hieronymus in Epi-
stolâ ad Heliod. Videtur solis Eremitis so-
litariè degentibus hoc nomē tribuere. *In-
terpretare* (inquit) *nomen Monachi, hoc est
tuum: quid facis in turbâ qui solus es?* Sed re-
strictius ibi loqui S. Hieronymū sufficiē-
ti argumēto est, quod Eremitæ ceperint à
Paulo Thebano, ipso Hieronymo aucto-
re: institutum autem monasticum ceperit
à temporibus Apostolorum, teste S. Dio-

N 3

nyfio,

*De Eccl.
hierar.
cap. 63*

nifio . Imò ipse S. Hieronymus in ep. ad Eustochium, nomē monachi cōmune facit tam Eremitis quam Cænobitis. S. Aug. Monachum interpretatur, qui in cōmunitate cum alijs eiusdem secum instituti sic viuit, vt cum eis sit ei anima vna & cor vnum: *uovos enim* (inquit) *vnus dicitur: & non vnus quomodocumque, nam & in turba vnus est; sed vna cū multis vnus dici potest, uovos non potest, id est vnus solus. Qui ergo sic viuit in vnum vt vnum hominem faciat, vt sit, illi verè cum fratribus anima vna, rectè dicitur uovos, id est, vnus solus.* Ita ille.

*super
Psal.
Ecco quā
bonum.*

*Dyonis.
sup.*

Tertiò & propriè S. Dyonis. Monachos sic appellatos dicit, à puro Dei famulatu, indiuiduaq; ac singulari vitâ promissione ac voto firmatâ: qua eos vnum efficit rerum diuinarum coniunctionibus, atque cum vno cōiungit, & cum sacra monade colligit. Obiter hic aduerto, longe errasse Scaligerum, qui eo argumento libros S. Dyonisij reprobat vt supposititios, quod in ijs mētio monachorum fit. Quasi temporibus S. Dyonisij nondum vlli monachi extiterint, cum ex
eius

ET MONACHORVM HABITV. 103
eius opinione illi ceperint cum Paulo Ere-
mita: prioribus autem temporibus Chri-
stiani, vt loquutus est Tertull. non fuerint
siluicola & exules vitæ. Sed errat Scaliger. &
eum eruditè refutat Lanfseius in Apolog.
pro libris S. Dyonisij. Neque enim quando
Therapeutas aut Monachos nominat
Dyonisius, eos intelligit, qui in vastis soli-
tudinibus oberrātes solitarij viuebāt, *silui-
cola & exules vitæ*: Sed eos dixit mona-
chos, qui licet ex vi instituti monastici lai-
corū ordinem non transcenderēt, maiorē
tamē vitæ sanctimoniam profitebantur,
pijs prædicationibus dabāt operā studio-
sius, ab sæcularium rerum strepitu recede-
bant, in medio cœtu Christianorum, ita
viuebant; vt longè quā vulgo religiosius
Deo vitam consecrassē constaret: vni ni-
mirum monadi adhærentes. Vnde & tria
vota religioni (vt loquuntur Scholastici)
substantialia emittebant. Hoc enim fece-
rant Apostoli, qui licet ex Christi ordina-
tione essēt Clerici, monasticē tamē quoq;
profitebantur: vt meritò Bellarm. vocet
eos

Bellar.
lib de
Monach.
cap 5.
Aug 17.
de ciuit.
cap 4.
S. Tb.
2. 2. q.
88 ar. 4.
ad. 3.

eos, *primos Christianorum monachos*. Vouisse Apostolos auctor est S. August. & sequitur S. Thomas. *Dixerunt potentes illi* (inquit S. August.) *Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te. hoc votum potentissimi illi vouerant*. Vouisse autem eos non quia Clerici erant, sed quâ Monachi (præterquam quod euidens sit huiusmodi vota ad institutum Clericorum non pertinere) argumento est; hâc potissimum ratione, Canonicos illos qui Monachismum adsumebant ab alijs fuisse discretos, quod dicta vota emitterent. Docet Molanus, libro de Canonicis.

d. g. 6.

CAPVT II.

Institutum monasticum antiquissimum latissime mox ab Ecclesia exordio diffusum.

INstitutum Monachorum cepit, vt ex Dyonisio diximus, à temporibus Apostolorum, ac initio nascentis Ecclesiæ. Imò & vetus testamentum suos habuit Monachos. Vnde Eliâ, Elizæum, & filios Prophe-

Prophetarum, veteris Testamenti monachos vocat S. Hieron. De quibus Apostolus. *Circuierunt in melotis, in pellibus capris, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & cauernis terræ.*

*Ep. 4. ad
Rusticū
Ad He-
braeos 12*

In nouo Testamento iure Patriarcham sibi esse Monachi gloriantur Iohannem Baptistam: ac verissimè de eo scripsit Chrysof. *Sicut Sacerdotum principes sunt Apostoli, sic Monachorum princeps Iohannes Baptista.* Proximè hunc sequuntur Essæi, siue, vt eos vocat Epiphanius, Iessæi, quorum vitam admirabilem latius descripserunt, Philo, Iosephus, Hieronymus, atque de ijs pro materiæ & argumenti exigentiâ quædam attingimus libro sequ.

*Hom. 1.
in Marc.*

Porro institutum monasticum, primum latissimè se diffudit in Orientem: atque ubi primus ille Iessæorum ardor deferbuerat, restituit eum (vt Auctor est Baronius) magnus Anthonius. Cuius sæculo aut paullo infrà, Palæstinam, Syriam, Asiam minorem, Cappadociam, Pontum

O Arme-

Armeniam, Mesopotamiam, & Boreales regiones examina monachorum repleuerant, vsque ad latrones Bessas & Dacos. De quibus S. Paulinus cecinit in reditu Nicetæ.

*Nam simul terris animisque duri,
Et suâ Bessi niue duriores,
Nunc oues facti Duce te gregantur,
Pacis in aulam.*

*Mos ubi quondam fuerat ferarum,
Nunc ibi ritus viget Angelorum,
Et latet iustus quibus ipse latro
Vixit in antris.*

*Ep. 3. ad
Heliodor.*

Sed & de Bessis meminit S. Hieron. ubi ait, *Indus, Persa, Gotthus, Aegyptius philosophantur: Bessorum feritas & pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferijs homines immolabant, stridorẽ suum in Crucis fregerunt melos.* Et alio loco. *De India, Perside, Aethiopiâ, monachorum quotidie turmas recipimus.* eorum scilicet, qui ad loca sacra pietatis ergo ventitabant.

*Ep. 7 ad
Latam.*

Hoc interim verum. In Occidente ante S. Athanasij in eo exilium, vitæque magni Anthonij

ET MONACHORVM HABITV. 107
Anthonij per eum factam promulgationem, vitam cœnobiticam minus fuisse in usu. licet enim nunquam antea defuerint viri sancti, qui seorsim ab alijs agerent solitarij; atque ingruentium persecutionum occasione, potissimum laterent in speluncis & cauernis terræ: vt tamen esset tam virorum quam mulierum cœtus, qui monasticam exercerent disciplinā, id primū accepit Roma ab Anthonio isto magno per Athanasium Episcopum Alexandrinum à Romanā verò Ecclesia velut promptuario disciplinæ, aliæ omnes occidentalis orbis Ecclesiæ, mutuatae sunt. Ita Baro-
nius.

Anno
Christi
328.

C A P V T III.

Explicatur Baronius. Eius occasione de monasterio S. Mariae in monte Carmelo digressiuncula.

Sunt tamē qui de his ambigāt, imò Baro-
nij sententiā minus modestè perstringant; contendētes vitam monachorū cœ-
nobiticam

O 2

nobiticam

nobiticam in ijs Religiosis qui dicuntur S. Mariæ de monte Carmelo ad tempora Anthonij & longè vltra durasse.

*Lege
Carthag.
de arcan.
Dei lib.
27. hom.
2.*

Docent hi primò. Eliam, Elizæum, ac filios prophetarū in monte Carmelo vitam egisse verè ac propriè monasticā. Secūdò. Ab his ad Christi vsq; tēpora in eo monte nunquam Monachos defuisse. Tertiò. Christo prædicanti eos statim accessisse, ab eo & Matre Dei-parâ frequentatos. ab hac etiam singulariter dilectos, præscia nimirum ab ijs in monte Carmelo primum Sacellum sibi dicandum, cum singulari cultu. Quartò. Post Christi gloriosum in cælos ascensum, fuisse eos in messe Evangelicâ colligendâ strenuos Apostolorum cooperarios. Quintò. Deiparæ in cælos adsumptæ primum Sacellum in latere montis Carmeli ædificasse, ad quod frequentissimus fuerit è totâ Syriâ fidelium concursus. Sextò. Fuisse illius monasterij alumnum Iohannem XLIV. Episcopum Hierosolymorum, à quo sit eis Regula præscripta, in libro quem scripsit ad Caprasium

*Habitat
Bibiot.
ss. PP.
107. 4.*

ET MONACHORVM HABITV 109
 prafium Monachum. Septimò. Conti-
 nuatam in eo monte vitam cœnobiticam
 ad annum Christi M. CCXCIV. *Eo enim*
anno (inquit Auctor fasciculi temporum)
ciuitas Acconis à Sarracenis destruitur. Ac
denuum Deipara Maria in Carmelo mona-
sterium, ad quatuor milliaria ciuitati vici-
num ab eis igne concrematur, fratribus in eo
degentibus perfidorum gladijs trucidatis. Et
tunc (proh dolor!) ordo Carmelitarum mel-
liffuum locum ex toto perdidit, in quo ab Elia
& Elifai tempore, duobus millibus, ducentis,
& viginti vno annis perftiterant.

Probant pleraque eorum auctoritate
 Pontificum, qui in fuis diplomatibus do-
 cent, Carmelitas, *Sanctorum Prophetarũ,*
Elia, Elifai, Enoch, & aliorum Sanctorum
Patrum qui montem Carmeli inhabitarunt
iuxta fontem Elia, fucceffionem heredita-
riam tenere.

Congeffit præterea pro horum proba-
 tione Carthagena vir doctiffimus, Aucto-
 rum ferè myriadem. Quem tu lector vide.
 nec enim mihi animus eft fufius de illis a-

Sixtus
iv. in
Bulla,
qua inci-
pit, Dum
attenta.

Car-
thag.
fup.

gere. Obiter tantum aduerto, non ita adferuisse Illustrissimum Baronium, Anthonium vitæ cœnobiticæ restitutorem, vt existimasse credendus sit, eam post primorum Christianorum tempora ad Anthonium vsque prorsus ac vbique interruptam. Sciebat enim indubiè vir ille magnus & polyhistor, monasterium Heleni Episcopi iuxta Alexandriam, in quo habitum monasticum Eugenia virgo & martyr, sexum dissimulata suscepit temporibus Seueri Imperatoris. nouerat monasterium S. Briennæ in ciuitate Sibapoli in finibus Assyriorum; ex quo, persequente Diocletiano, generosa virgo & martyr Frebonia, omne tormentorum genus experta sed non superata, prodiuit. Sed quia Sanctas illas Cōgregationes, frequentium persecutorum turbo disperferat, *quando* (inquit idem Baronius,) *non tantum Christiani simul agentes & conuentus publicè celebrantes, sed & latentes in penetralibus alijsque latibulis quesiti, abripiebantur ad necem: coacti fuere plures Monachi se in deserta*
 loca

Vide Suetonium 25
Decemb.

Sup. 13.
169.

ET MONACHORVM HABITV. III

loca abdere; neque prius in vnum corpus conuenerunt, quam S. Anthonius *diuino adflatus numine*, dispersos per solitudinem Monachos in vnum collegit, & in diuersis locis, tanquam in diuersis aluearijs apum examina, distribuit. Vnde scripsit S. Hieron. *Eos ex parte verum dicere qui Anthonium adserunt propositi monastici caput. non tam quod ipse ante omnes, quam quod ab eo, omnium excitata sint studia.*

*in vita
Pauli
Thebani.*

Et quidem si sermo sit de vitâ cœnobiticâ monachorum Palæstinorum, occurrit mihi de monachis montis Carmeli dubium, intricatius quam nodus Gordius. Scribit Sanctus Hieronymus in vitâ Hilarionis, *Necdum tunc monasteria erant in Palæstinâ, nec quisquam monachum ante Hilarionem in Syriâ nouerat. ille fundator & eruditor huius conuersationis & studij in hac prouinciâ primum fuit.*

*Hilar.
secessit
in Ere-
mū an.
Domini
301.*

Verba apertissima sunt, & quæ non admittant vllam tergiversationem. Si ergo ita est, & ante Hilarionem non erant.

112 DE VETERE CLERICORVM
erant monasteria in Palæstina, vbi erat
monasterium montis Carmeli? Deinde
si hoc monasterium ob sacellum Deipa-
ræ Virgini sacrum à *Palæstinis, Phenici-*
*bus, Galileis*que maximè fuit frequentatum,
quomodo ante Hilarionē nemo Monachū
in *Syriā nouerat*? An monasterium fre-
quentabatur, & monachi nesciebantur?
Præterea, si ab hoc monte vt à fonte quæ-
vis alia monachorum instituta deriuata
sunt (hoc enim volunt Auctores illius
opinionis) quomodo Hilarion in *Syriā*
monasticae conuersationis & studij primus
fundator & eruditor? An dicemus Hie-
ronymum hæc omnia ignorasse, qui ipse
Monachus inter *Syriæ Monachos* bonā
ætatis partem triuit, qui toties *Palestinæ*
loca sacra lustratus est, qui monachorum
non tantum *Syrorum* sed & *Aegiptiorum*
instituta scrutatus est, vitas descripsit, hi-
storias profecutus est? Non legerat Hie-
ronymus *Iohannis Hierosolymitani* institu-
tionis, (si quidem verè, ille eas scripsit)
hominis sibi synchroni, optimè noti, &
cuius

cuius libros diligētissimè euoluerat, quod diceretur Iohannes ille ad errores Origenis declinare? Denique, si verum est in illo monte ab illius religionis fratribus primum Deiparæ sacellum dedicatum, vicinarum gentium peregrinatione celeberrimum: quid est quod Paula Romana, omnia sacra loca religiosissimè visitans, Carmelum præterijt? Aut si non præterijt, quid est quod S. Hieronymus totam Sanctæ illius feminæ peregrinationem accuratè describens, hoc tacuit; præsertim cum disertis verbis expresserit Sareptam Sidoniorum in quâ Turris Eliæ, Dor urbem quondam potētissimam, Turrem Stratonis siue Cæsaream, inter quæ mediusediacet Carmelus? Ego hîc hæreo, nec nodum soluo: faciat qui voluerit & potuerit. Pergo.

*In Epist.
Paulæ.*

P C A-

CAPVT IV.

Vetus mos est in monachismi adsumptione habitum mutare. & quæ ratio.

Can. 76
ex adi-
tione
Turri-
ni.

Eccl. hie.
rar p. 2.
cap. 6.

De Pal-
lio.

Basil.
reg. 6. 12.

DE Monachis generatim sanxit Con-
cil. Nicænum I. *ut monachi & mo-
niales alia indumenta & alios mores habeant
quam laici.* Et in Concilio Aquigranen.
sub Ludouico pio vetitum, ne Canonici
habitum monasticum adsumerent, nisi si-
mul adsumpto eorum proposito. Et con-
stat ex S. Dyonisio, iam à tēporibus Apo-
stolorum, soluisse qui monasticen profite-
bantur, vnà cum vitâ etiam habitum mu-
tare. nimirum, *sua quoque in melius trans-
gressis sunt signa*, vt loquutus est Tertull.
*Et sicut proprium est aliquid militi in habitu
vestimenti, & alius est habitus Senatoris ex
quo intelligitur quod ille Senator est, & ille
miles: ita etiam Christianus monachus habe-
re aliquid proprium ex ordinatione indumen-
ti ipsius debet.*

Quid verò hæc vestis mutatio doceat,
audi

audi ipsum Dyonisium. *Prioris vestis pos-* ^{sup.}
tio, alteriusque adsumptio, migrationem il-
lam à mediâ vitâ (sacra licet) ad perfectio-
rem significat: sicut in diuina regeneratio-
ne, promotionem indicabat à purgatâ vitâ
ad contemplantem illuminantemque habi-
tum, illa vestis candentis immutatio. Et
 habere vestis religiosæ gestationem non
 leue momentum in religiosis cohibendis,
 ne à professione sua exorbitent, & aliud
 viuant quam vestiuntur, grauius alibi ^{Lib cœ.}
 monuit Cuyckius. Seruit enim hic il- ^{Conu-}
 lud Sancti Hieronymi, Epistol. ad Fu- ^{binar.}
 riam. *Aut loquendum nobis (de cæteris* ^{Sacer.}
actionibus eadem est ratio) ut vestiti ^{in Epist.}
sumus, aut vestiendum ut loquimur. Nam ^{ad Fu-}
velut pedagogus quis est infirmioribus ha- ^{riam.}
bitus iste religiosior, ut etiam inuitos ab
opere inhonesto indecenteque custodiat. Verè
 enim Tertull. *Grande pallij beneficium est* ^{Basil.}
sub cuius recogitatu improbi mores vel eru- ^{sup.}
bescunt. Hâc ratione tam apud Palladium
 quam in Græcorum Euchologio vocatur ^{De Pal-}
 habitus Angelicus. nimirum, quia moneat ^{lio.}

fic vestitum cogitare illud Apostoli. *Nostra conuersatio est in caelis.* Vnde est seuera Ecclesiae césura in Religiosum temerè de-

Comm.
ad reg.
S. Aug.

ponentem habitum. de quâ nos alibi latius diximus. Et in hunc finem mos obtinuit, vt Religiosæ vestes certo ritu & prece benedicantur; nimirum, *vt hac externa ornamenta pijs Christi athletis in eum prosint*

in Apol.
pro rel.
Cathol.
p. 2.

finem, in quem sunt pietatis aut conseruanda, aut promouenda studio adsumpta, inquit Lindanus.

CAPVT V.

Habitui monastico semper honos habitus declaratur exemplis.

HInc tanta quouis sæculo huic habitui reuerentia delata; Deo hanc pietatem miraculis & alijs de cælo testimonijs adprobante. Theodosius Imperator religiosissimus, & de quo cecinit Claudianus, quamuis à nomine Christi alienus,

*O nimium dilecte Deo, cui militat ather,
Et coniurati veniunt ad classica venti.*

Hic:

Hic, inquam, Theodosius, profecturus ad-
 uersus Maximum tyrannum, rogauit per
 Theophilum Alexādrinum Episcopum,
 Senuphium magni nominis in Aegypto
 monachum vt ad se veniret. Ille aut ex
 modestia, aut fastidio aulicarum ceremo-
 niarum se excusans, misit Imperatori (in-
 vocato prius Deo) baculum suum & su-
 perhumeralē, nimirum vt manum bacu-
 lo, superhumerali caput armaret. Non
 contempsit Imperator, sed his armis ad-
 cinctus, fide & in monasticum habitum
 religione galeatus, hostem aggreditur,
 fundit profligatque, sine suorum cæde aut
 sanguine. Similem Historiam, quamuis
 æui recētioris, refert Petrus Damian. Erat
 suo tēpore Abbati cuidā cum Comite po-
 tente controuersia. Quæ cū nec adlegatis
 rationibus nec Iudicis auctoritate finire-
 tur; placuit rem armis experiri. Legit Co-
 mes militem copiosum, instruitque omni
 armaturâ. Abbas fide magis quā ferro pu-
 gnaturus, pro milite monachos legit, pro
 galeis cucullas, pro dexteris ferro rigenti-

*Acta Te-
 hannis
 & Cyri
 apud Mo-
 taphr.
 & SUR.
 3 r. lan.
 Glycas
 annal.
 tom. 3.*

*Ep. ad
 Firmian.*

118 DE VETERE CLERICORVM
bus puras ad Deum manus : & sic in a-
ciem descendit . Occurrit Comes furi-
bundus, spirans minarum ac cædis: ac vi-
sâ cucullatorum turbâ monachorum, ob-
stupuit, subitôque eum religiosus horror
inuasit: equoque desiliens (idem fecêre qui
cum sequebantur) odium in amorem, per-
secutionem in pacem, iniuriam in reue-
rentiam commutavit. nimirum cucullata
illa turba, visa est ei *terribilis ut castrorum
acies ordinata*. Quis non hic exclamet cum

Indic. s. Debbora prophetide, *Nova bella, nova bel-
la elegit Dominus!* pergo . S. Anastasius

*Sur. in
177.* Monachus Persa, & Martyr gloriosus, ra-
ptus ad supplicium, rogat sibi permitti ha-
bitum religiosum exuere, *ne is (inquit) una
cum membris meis probro adficiatur* . Iusti-
nianus Imperator graues pænas decernit
in eum qui in ludis theatralibus ac spe-
*Anthen.
ultima.* ctaculis scenicis, veste religiosâ abusus
fuerit.

Refert Auctor vitæ S. Dominici, Ma-
gistrum quendam Nicolaum nomine, lu-
su irreligioso deridendum exhibuisse *habi-
tum*

ET MONACHORVM HABITV. 119
*tum sanctitatis. moxque ei ex morbo gra-
niter periclitanti hanc vocem auditam,
putasne ipsas fratrum Prædicatorum perso-
nas, dumtaxat velle me honore adfici? Ego
verò te scire velim, me & vestes eorum nolle
debita veneratione fraudari.*

C A P V T VI.

*Habitus monastici Deus frequenter de-
monstator.*

ET quid mirum si Deus eum habitum
velit honorari, cuius legitur fuisse fre-
quenter doctor & demonstrator? S. Nor-
bertus Auctor instituti Præmonstratensis,
candidam vestem à Deipara sibi præmon-
stratam accepit. Vt vel ex hâc causâ, ordo
ille Præmonstratensis meritò vocetur. De
quo nomine quidam lusit satis eleganter
his versibus.

*Aurelius dat auream legem. Ordinis
Spondetur Auctor calitus. Dat candidã
Maria vestem. Crux locũ edis prenotat.
Et esse præmonstratus ordo nisi hic potest?
S. Ro-*

Acta S.
Romual-
di.

S. Romualdus vidit scalam à terrâ calum
pertingentem, per quam homines in veste
candidâ ascendebant & descendebant. eoque
Camaldulenses Monachos, quorum instituti
Auctor fuit, designari, mirabiliter agnouit.
S. Francisco sui ordinis habitum à Deo ef-
se demonstratum, auctor est Barthol. Pifa-

Sedul. in
Apologia
pro S.
Francis.

nus, & ex eo Sedulius. Ac fides faciunt
verba S. Bonaventuræ in vita S. Francisci,
quando generatim de eius instituto lo-
quens, *Servus altissimi* (inquit) *Doctorem*
non habebat in eiusmodi nisi Christum. Et ip-
se S. Franciscus in suo Testamento. *Nemo*
ostendebat mihi quid deberem facere, sed ipse
Altissimus reuelavit mihi, &c. Carmelita-
rum habitum, ante annorum millia, ac
Prophetæ Eliæ natalem, præmonstratum
scribit liber de Institutione Monachi, sub
nomine Iohannis Hierosolymitani. verba
sunt. *Docuit Elias monachos hanc religionem*
profitentes debere pallio supervestiri albo:
quemadmodum indutos albis Dominus præ-
ostendit Sabachæ patri Eliæ. Sed habent ista
difficilem fidem, fitque Auctor, ille su-
spectus

Tom. 4.
Bibl. SS.
pp.

spectus ob dubium nomen Iohannis Ierolymitani. Neque enim ei **p**osselibrum illum adscribi pluribus docuerunt Baro-
nius & Bellarm. Firmius argumentum pro sancto habitu illo sumi potest ex ijs quæ de sacro illius ordinis scapulari feruntur, & habentur in manibus. Lege de ijs Carthagenam & Iudocum van Assche, Apud quos videre est etiam viros principes hoc scapulare gestasse: Ludouicum Franciæ, Edoardum Angliæ Reges. Henricum Ducem Alcastriæ, Henricum Northumbriæ Comitem, Angelam regis Boemiæ filiam.

Baron.
tom. 6.
cap. 44.
Bellarm.
de Scrip.
Eccles.

Carthag.
de arca-
nis Deip.
lib. 17.
Homel. 2.

CAPVT VII.

*Vetus religio est, sepeliri in habitu monachi.
Referuntur viri magni & Principes, qui
sic se sepeliri iusserunt.*

Alterum testimonium honoris & religionis in vestem monasticam luculenter dederunt; qui eâ indui præsertim morte instante, in eâ mori, sepeliri voluerunt.

Q

runt.

Habitū
est anno
622.

runt. Eamque pietatem durasse iam annos
saltem mille, docent Concilium Toleta-
num XII. & ea quæ de Rege V Vamba re-
ferunt Hispaniæ annales. Res sic se ha-
buit. Dederat V Vambæ regi optimo ac
multis victorijs glorioso Eringius regiâ
stirpe iuuenis potionem læthiferam, spe
successionis in regnum. Ex hâc potione
cecidit Rex in mentis alienationem: ei sic
alienato dedit Episcopus pænitentiam, id
est, vestem religiosam siue habitum pæ-
nitentiæ; vt pro receptâ consuetudine, in
eo extremum vitæ persolueret. Sed redijt
ad se V Vamba, vi veneni superatâ: ac re-
sciens quid circa se actum esset, memora-
bili exemplo maluit diadema quam ve-
stem monasticam deponere. Abdicatâ
igitur à se regni administratione, & ro-
gatis Episcopis vt Eringium vitæ suæ insi-
diatorem in Regem eligerent, in mona-
sterium secessit, ac in eo verus rex vitam
finiuit.

Cavit verò Consilium, ne quis in po-
sterum moribûdus habitu sacro vestiretur,
qui

qui non verbo aut alio indicio petijisset. addito tamen hoc præcepto: vt quicumque eum semel accepisset, siue mente præsens, siue alienatus, in eo perseueraret. Obseruet hîc lector hanc Concilij Constitutionem non ferri nisi in consuetudinem iam inueteratam. Iam ergo anni multi transierant, quando Hispani moribundos etiã nescientes veste monasticâ vestiebãt.

Nec soli Hispani in hac pietate. Refert ex Roberto Licio Sedulius, plures summæ Com-
mēt. ad
cap. 15.
vite S.
Francis-
ci. dignitatis viros, qui habitum S. Francisci aut gestarunt pietatis ergo, aut in eo sepulsi sunt. Gregorius IX. Pontifex factus primus fuit qui habitum S. Francisci induit, frequenter tulit, ac in eo sepeliri voluit. In eodem sepultus Martinus IV. & ipse summus Põtifex. Iacobus & Alphonsus Reges Arragoniæ. Fredericus & Robertus frater S. Ludouici Tholosani Reges Siciliae.

Addo Imperatores Græcos. De Manuele Cõmeno refert Nicetas Choniates, & pono eius verba. Lib. 7.
Annal. *Imperator morbo correptus admotâ ad arteriã manu, & pulsu pertētato,*

Q 2

cum

cum alto suspirio femur percussit, & monasticum habitum postulauit. Quo dicto, cum ut fieri solet, tumultus esset ortus, ministri spiritualem vestem nigro panno, omnis ornatus expertem, nescio ubi nacti; mollibus & regijs vestibus detractis, & aspero illo diuina vita indumento, in spiritualem illum conuertunt militem: & galeam illum, thoraceque insigniore ornatum, in caelestis Imperatoris catalogum referunt. Sic igitur vita & imperio cedit.

Lib. 9.
hist.

De Theodoro Lascari iuniore scripsit Nicephorus Gregor. Quod cum eum annum agentem aetatis sextum & trigesimum, molestus ac difficilis & plane lethalis morbus inuasisset, paullo ante mortem alacriter habitum monasticum induisse. Et de Andronico iuniore. Cum grauissimis doloribus cruciaretur, & mente alienaretur, atque id malum omnem medicorum artem superaret, & de vita illius postridie actum videretur: iureiurando adstantes adegisse, ut sibi monasticum cucullum induerent, priusquam vita excessisset.

Redeo

ET MONACHORVM HABITV. 125

Redeo in Occidentem. contentus ta-
men ex immensâ congerie duo aut tria
exempla libasse. In habitu sacro, æuo iam
recente sepulti sunt viri eruditione toto
orbe clarissimi, Rodolphus Agricola,
Albertus Pius Carporum Princeps, Cri-
stophorus Longolius.

*Surius
in Com-
ment. no.
Domini
M. D.
XXXV.*

Et ne longè exempla petantur,

Fecit hoc sæculo nostro, ante oculos no-
stros, Princeps Belgarum Albertus, Pius,
iustus, pacificus

in templis Numa,

Mauors in armis, Nestor ingenio, & simul

Nestor loquelâ, fortis, inuictus, pius,

Prudens, Fidelis: omne nam punctum tulit.

Fecerat non longè antè Alexander Far-
nesius, Princeps Parmensis, Belgica nostra

Camillus. Quem ille titulum, varijs victorijs

consilio & virtute partis, meruit: in rebus

adslictis, & Belgicâ non solum diuisâ, sed in

se armatâ.

*Lipsius
in virg.
Hallenf.
cap. 35.*

Q3

CA-

CAPVT VIII.

Refelluntur Sectarij qui pium hunc morem rident. adlegantur & alie Pontificum concessiones in fauores habitus monastici.

Rident hunc pium morē Sectarij, est-
que eis pura puta superstitio. Sed au-
dite noui & nouatores. Fecerunt Pontifi-
ces sanctissimi, viri eruditissimi, Principes
pace & bello, cælo terraq; gloriosi; & vos
sugillatis? Dicere solitus fuit Cicero, Malle
se cum Platone errare, quam cum cæte-
ris bene sentire: quis non eligat cum vi-
ris præclarissimis Christianè desipere, quã
vobiscum ambitiosè sapere? *Nunquid vos*
^{Iob 12.} *soli estis homines, & vobiscum morietur sa-
pientia? non erit ita. Sed confidenter dicet
quiuis Catholicus cum propheta. Et mihi
cor est sicut & vobis, nec inferior vestri sum.
Opponetque sannis vestris scutum inex-
pugnabile. Quia stulta mundi elegit Deus,
& Quod altum est hominibus abominatio est*
apud

apud Deum. Atque vt magis ringamini. Concesserunt Pontifices liberales indulgentias, decedentibus in habitu religioso.

Lege
Eman-
uel Ro-
der. qq.
reg. tom.
2. q. 77.
a. 10.

Imó Deipara ipsa. Habet enim Carmelitarum Scapulare illud priuilegij, ex Deiparæ concessione, vt qui in eo sepelitur poenas purgatorij vltra Sabbathum sequens non patiatur. Testati id sunt Summi Pontifices Ioannes XXII. & Alexander V. Vnde alios testes non pono. Lege Carthagenam sup. Addo amplius.

Hemel
2. in
fine.

inuidiã rumpantur vt ilia Codro

Etiã osculantibus habitum sacrum indulgentiæ datæ. Iohannes XXIII. *Omnibus Christi fidelibus osculantibus habitum Ordinis Sancti Dominici, quinque annos & totidem quadragenas de iniunctis penitentijs relaxauit.* Sed sisto, neque enim ad labra vestra hæ lactucæ.

CA

CAPVT IX.

Veteres monachi cucullati: & quid significet cuculla gestatio. Quid Camelanchium.

VT igitur eodem ordine Monachum describam quo Clericum, incipio à capite. non nudo, quale veteribus Clericis adserui, sed tecto.

Quid? inquires. Monachi austeritatis & pænitentiae professores capite operto? Nunquid suprà ex Quintiliano docuisti, *Palliolum sola excusare potest valetudo?* Palliolum autem iuxta Lipsium interpretem irrefragabilem, capitis est tegumentum. Hunc scrupulum facile sibi tollet, qui cōsiderarit quale sit officium Monachi. *Monachus* (inquit S. Hieron.) *plangentis habet officium.* Fuisse autem veteribus in more tempore luctus faciem obuelare, generatim tradit Abulen. Atque id ipsum confirmat exemplum Dauidis, qui *operto capite* filium Absalonem fleuit. Et de Romanis auctor est Plutarchus in Centur. Soluisse

In 2. Regum 6.
19.

uisse filios in Parentum funere caput ob-
nubere. Addo, Idem factitatum damnatis
ad mortem. Exemplo est Amman ille, lu-
dibrium & pila fortunæ, cui iam morti
destinato Serui Regis, *faciem operuerunt*.
Meritò igitur Monachi qui sua plorant
vel aliena peccata, & mundo mortui
Christo confixi sunt cruci, caput intra
cucullum abscondunt.

*Vide
Lipf. in
notis ad
lib. 2.
de Cruce
cap. 2.*

Est autem propriè cucullus operimen-
tum capitis, simile papyraceis illis vasculis
& formâ pyramidali, quibus pigmentarij
vtuntur. De quibus lepidè Martialis ad
suum libellum,

*Festina tibi vindicem parare
Ne nigram citò raptus in culinam
Cordyllas madido tegas papyro,
Vel thuris piperisve sis cucullus.*

Aliam causam gestandi cuculli adsignat
Cassianus, vt nimirum moneantur Mona-
chi redire ad infantilem innocentiam,
iuxta illud Apostoli, *Malitiâ paruuli esto-
te*. Infantes enim cucullis vestiuntur. Vn-
dè forma apprecationis quæ fiebat recens

*Instit.
lib. 1. c. 4.*

R cucul-

130 DE VETERE CLERICORVM
cucullato, ita se habet in Græcorum Eu-
chologio *Frater noster induitur cucullam
simplicitatis in galeam spei & salutis.*

Obseruo autem ex eodem Eucholo-
gio, Nouitijs Græcorum Monachis in pri-
mâ vestitione non fuisse datam cucul-
lam, sed Camelauchium, quo galerus
aut pilleus significatur, etiam personis
sæcularibus in vsu, contra æstum aut

In vitis
Patrum
in vitâ
Maria
reptis
Abraha.

ventum. Vnde Abbas Abraham condi-
tionem Monachi in se occultaturus, in-
ter cætera sæcularia vestimenta, sumit

*magnum Camelauchium. Camelauchium
(inquit Suidas) dictio Romana est. Diciet-
iam gracè potest παρά τὸ καύμα ελαύνειν
quia calorem defendat. Vnde apud Aristo-
phanij enarratores, Camelauchium idem
quod prius dicebatur Philidion, id est gale-
riculus.*

Rhodig
L. 4. c. 18.

C. A.

CAPVT X.

Mulieres oportere esse velatas ex Apostoli doctrinâ. Ita etiam hodie incedere omnes faminas Orientales.

ATque hæc dicta sint de Monachorum capitis tegumento. Venio ad Monialium. Numerosæ enim earum fuerunt in veteri Ecclesiâ congregationes; & sancti illius propositi. infirmior & ignobilior sexus, nobilis portio. Fidem faciunt in ipsa adhuc Ecclesiæ infantia, Iphigenia, Regis Aethiopum filia. Quam quia flamme virginali Matthæus Apostolus consecrauerat, Hirtacus ad altare occidit, *victimam virginitatis*. Flauia Domitilla, Imperatorio stemmate illustris, sed illustrior ob lilium castitatis ac rosam martyrij. Constantia magni Constantini filia, S. Agnetis non ingrata beneficiaria. Publica generosa matrona, Iuliano Apostatæ occidere solita vna cum Collegio suarum virginū, illud Psalmi, Simulachra gentiū, &c.

*In eam
vocat
Hypol.
lib. de 12
Apostol.*

De mulieribus generalis est Apostoli
 constitutio, debere incedere capite vela-
 to. *Quia* (inquit) *mulier propter virum est,*
ideo velamen debet habere super caput suum.
 Hæc enim capitis opertio subiectionis
 symbolum est: sicut contra in viro eius-
 dem apertio, symbolum eminentiæ. Alte-
 ram causam addit Apost. nimirum vt
 caput velet *propter Angelos*. Vbi per An-
 gelos siue intelligas sanctos illos admini-
 stratorios spiritus, siue Episcopos, siue alias
 perfectiores in Ecclesiâ personas (inter-
 pretes enim variant) hoc certum, non
 fuisse aliam Apostolo mentem quam in-
 culcare, quid naturalis pudor & verecun-
 dia ab illo sexu exigant. Vnde adludens ad
 eum locum Ambros. *Ideo velamine obnubit*
caput suum mulier, vt etiam in publico tuta
sit verecundia. Vndè pluribus gentibus in
 more fuit, etiam extra & ante Euāgelium,
 mulieres velatas incedere, vt multis decla-
 rat Tertull. scripto de hac re Tractatu. In
 quo eleganter ambitiosas illas formæ suæ
 publicatrices, *pudicitia mundinatrices* appel-
 lat:

1. Cor.
11.

De pan.
1. c. 3.

lat: commendans Arabiae feminas, quae non caput sed faciem quoque totam ita tegunt, ut uno oculo liberato, contentae sint dimidiam frui lucem, quam totam faciem prostituere.

Quid diceret si hodie foret in vita? Quando non solum facies reuelata, sed pectus, papillae? Aut si haec teguntur, suo tegumento deterius nudantur, quando translucentes per tenuem telam cutis, duplex praebet incentiuum voluptati? Habet enim hodie suas sectatrices Ceo illa mulier Pamphila, quae ob inuentam telam bombycinam, non est fraudanda gloriae excogitatae rationis (inquit per ironiam Plinius) ut

Lib. 11.
cap. 28.

denudet feminas vestis. Iudicabunt nos, dicebat suo aeuo Tertull. feminae Arabicae: diceret hodie, omnes feminae Orientales. Quae teste Cotowico, uniuersim caput linteo tegunt, faciemque velant: oculis, reticulo ex equinis setulis tenuissimis contexto, aut fasciam sericam transparente, adhibito: ut spectare ipsae alios commodius possint, et ab alijs spectari ipsae nequeant idque ex legis praescripto. Quod adeo studiosè obseruant, ut ne

Lib. 4.
itinerar.
cap. 19.

134 DE VETERE CLERICORVM
dum proximi & familiares illis occurrentes,
sed nec maritus ipse suam possit uxorem in-
ternoscere.

C A P V T X I.

*De velo Sanctimonialium. Optato Mileui-
tano vocari mitram aut mitrellam.*

Anno
Domini
57.
In resp. ad
Sym-
mach. Ep. 8 ad
Demet.

Ad Epif.
Lucania
cap. 14.

Ep. 179.

PErgo. Velum Sanctimonialium, non
erat eis cum cæteris mulieribus com-
mune, *sed densiori tela contextum, nulla ex
parte perspicuum, inquit Baron. Vocat, il-
lud Ambrosius, velamen ignobile, vsu nobile
castitatis.* Benedicebatur per Episcopum
sollemni ritu, *Scio (inquit S. Hieronymus)
ad imprecationem Pontificis, flamen virgi-
nale, sacrum operire caput, idque non nisi
certis diebus, ex decreto Gelasij Papæ: e-
ratque dies velationis spectatæ celebra-
tis, ad instar sæcularium nuptiarum; ita vt
in eo etiam apophoreta donarentur, vt vi-
dere est apud Sanctum Augustinum.*

Velum hoc sacrum Optatus Mileui-
tanus

tanus frequentius vocat mitram aut mit-
 trellam. Mitra enim veteribus capitis mu-
 liebris ornamentum erat. Et habes ex eo-
 dem Mileuitano, soluisse Episcopum mi-
 tram virgini imponere. Obijcit enim Par-
 meniano Donatistæ incestum Episcopi
 hæretici, qui Puellam impregnauerat. cu-
 ius capiti paullo antè mitram imposuerat.
 Adiungit præterea causâ mitræ gestandæ,
ut signum & indicium esset professionis, cōtra
raptores, aut petitores inuentum, ne rem iam
Deo deuotam, qui sponsabat perseveraret pe-
tere; aut ne raptor auderet violare. Vnde
 colligas, aliam fuisse à mitrâ mulierum sæ-
 cularium. erat enim indicium professio-
 nis. Fuisse è materiâ laneâ & colore pur-
 pureo indicauit idē Mileuitanus vbi dixit,
nulla sunt præcepta, vel de quâ lanâ mitrella
fieret, vel de quâ purpurâ tingeretur. Sæcu-
 larium verò mulierum vela vt plurimum
 erant aut byssina, aut serica, aut bomby-
 cina: seruibantque non tantum tegendo
 capiti sed etiam ornando. Vnde Thamar. *Gen 38*
virginem se mentitura, depositis viduitatis
vestibus.

Lib. 1. &
 lib. 6.
 con. Par-
 men.

vestibus assumpsit Theristrum. Vbi vides
 vestibis viduitatis opponi Theristrum,
 quod genus quoddam muliebris velami-
 nis est auctore Isidoro. Sanctimonialium
 vela, diximus, erant grossiora. Vnde mo-
 nuit eas S. Aug. *Ne sint tam tenera eis capi-
 tum tegmina, ut retiola subter appareant.*

Lib. 19.

Orig. 8.

27.

Ep. 109.

CAPVT XII.

*Veteres Monachi tonsurati, aut potius in co-
 ronã rasi. Symbolica illius ritus rationes.*

A Monastici capitis tegumento tran-
 seo ad coronam. An similem ei quam
 Clericis tribuimus? Dissimilem fuisse affir-
 mat Baronius, quo auctore Clerici tantum
 verticem capitis, monachi verò totum fe-
 rè caput radebant. Nam quod in Synodo
 Toletanã IV. statutum est, *ut Clerici toto
 capite detonso, solum circulum capillorum cir-
 ca aures relinquant*; peculiare fuit tum loco
 illi tum tempori. Occasionem dederant
 quidam hæretici tunc in Hispanijs exor-
 ti, tonsuræ clericalis malè æmuli. Mona-
 chis

Tom. 1.

cap. 58.

ET MONACHORVM HABITV. 127
chos verò fuisse tonsuratos euidenter do-
cent frequentiores in Monachos crini-
tos SS. Patrum obiurgationes. legatur S.
Augustinus & S. Epiphanius.

*Aug de
opere
Monach.
cap. 3.
Epiph.
hæres. 80.*

Huius monasticæ abrasionis symboli-
cæ rationes (præter eas quas pro Clericali
coronâ dedimus) plures sunt. Ac primò
apud S. Dyonisium, Capillus tonsus, pu-
ram nullâque figurâ fucatam vitam in-
dicat.

Secundò iuxta ea quæ habentur in Eu-
chologio, Qui capillum partem corporis
inanimem & excrementitiam refecat,
profitetur sibi propositum esse, adfectio-
nes animi mortuas & superfluum appeti-
trices rescindere.

Tertiò, Abrasio capitis symbolum est
& hieroglyphicum hominis lugentis. Vt
patet non modo adsertione Scripturæ, sed
etiam testimonijs exterorum. Vnde ex de-
creto Concilij Toletani publicè pæniten-
tibus Episcopus caput tondebat. Atqui
monachus (vt alias ex D. Hieronymo dixi-
mus) plangentis habet officium.

*Iob 2.
Isaia 22.
Sueton.
in Calig.*

*Tolet. 3.
cap. 12.*

S

Quartò.

Quartò. Veterum Gentilium more qui maris tempestatem euaserant, abrafam comam sacrificabant. Quid ni idem faciat Monachus, qui de procelloso sæculi huius mari, transit in tranquillum portum religionis, Verè enim iuxta S. Greg. Status religionis portus est.

Pined.
ad c. 2.
Iob.

Quintò. Solebant in sacrificijs summa pecudum capita radi. Auctor est Pineda id significare Virgilium, vbi scripsit.

22. Aen.
neid.

*Dāt fruges manibus salsas, & tēpora ferro
Summanotant pecudum.*

Greg.
homel.
20 in
Ezech.

Atqui monachus per professionē se Deo sacrificat & in holocaustum offert. *Quia cum quis omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sentit, omnipotenti Deo vouerit, holocaustum est.* Præcessit horum typus in Nazaræis veteris Testamēti, quibus completo die quo Domino consecrabantur, Sacerdos caput radebat.

Nun. 6.

Sextò. Morituri comam abscindebant, inquit Pineda sup. Et credo verū in ijs qui violētam mortē sponte subibāt. Exemplo est Phædra apud Senecam, quæ moritura,

Hi.
polito.

Pla-

ET MONACHORVM HABITV 139
*Placemus umbras (inquit) capitis exu-
vias cape,*

Laceraque frontis accipe abscissam comã.
Alterum est, illa miserabilis
crudeli funere Dido

*Quæ quia nec fato, meritã nec morte peribat,
Vt liceret ei infaustam animam corpore
soluere, fabulosa Dea*

Dextrã crinem secat.

Atqui professio religiosa mors quædam est
ac quidem violenta, non menti sed carni.
Quid enim violentius quã sequi clamãtem
Hieronimum, *Per calcatum perge Patrem,*
*Et licet sparsis crinibus in limine mater ia-
ceat, siccis tamen oculis ad vexillum Crucis e-
uola? Sed regnum calorum vim patitur.*

C A P V T XIII.

*Sanctimoniales quoq; resectã comã. Satisfa-
ctũ præterea obiectioni contrã proposita.*

POrro sicut monachi tonsurati, ita
Sanctimoniales resectã coma. *Ma-
teria vestium,* inquit Sanctus Athanasius ^{Lib. 2}
S 2 ^{et a} ^{virg.} instruens

instruens virginem sacram, *non sit pretiosa, capilli circumtonsi*. Ac morem hunc esse antiquissimum docent præterea quæ scripsit S. Hieronymus de Syria & Aegypti sacris virginibus, & Palladius in Lausiaca de Tabennisictis.

Hier. ep.
ad
Sabin.

Rationes symbolicae supra pro monachorum tonsurâ adlatæ, hic quoque seruiunt. Quamuis præterea habeat in virginibus hæc capillorum resectio peculiarem professionem, neglecturas se deinceps formam corporis, *quod*, ut dicebat S. Agnes, *potest male placere*. Multum enim mulieri dempseris de pulchritudine, si capillum. Vnde Gentiles Christianis mulieribus in partem supplicij capitis abrasionem irrogarunt. Sic in martyrologio Romano legimus, *Faustam ad ignominiam rasam*. Quia ut dixit Apostolus, *mulier si tondeatur aut decaluetur turpe est illi*. Et est ista turpitudine in eo sexu notabilis. Vnde apud Isidorum Pelus. Virgo quædam, iuuenem in se ob corporis formam insanientem, planè conuertit, cum se ei tonso capite spectan-

se. cap.

spectandam obtulisset, Vt enim dixit Apuleius, *Mulier etiam venustissima, si capillitio nudetur, licet illa cælo eiecta, mari edita, fluctibus educata, licet, inquam, venus ipsa fuerit, licet omni gratiarum choro stipata, & toto cupidinum populo comitata, & baltheo suo cincta, cinnama fragrans, & balsama rorans; si calua processerit placere non poterit etiam vulcano suo.* Vnde meritò de hoc, sacro ritu dicemus cum S. Ambrosio. *Qua* ^{Epist ad Sabin.} corporeo aspectu sunt turpia, sacrosanctæ religionis contemplatione sunt reuerenda: ut qui ista reprehendunt ipsi in laqueos reprehensionis animas suas inducant. Quibus verbis posterioribus, iam olim iugulauit S. Ambrosius hodiernorum sectariorum petulantiam quibus omnis hæc ceremonia, risus est & superstitio. Sed mori qui illos morantur: homines è Luciani magis quàm Christi scholâ.

Neque est quod scrupulum cuiquam faciat canon Concilij Gangrensis, quo anathema dicitur mulieri quæ prætextu pietatis caput totonderit.

Lib. 3.
cap. 13.

Quia vt colligitur ex Sozomeno , agit Concilium aduersus mulierculas quasdam hæreticas, quæ deceptæ Eusebij Sebastheni fraudibus, prætextu pietatis maritos deseriebant, & tonso capite, virilem habitum induebant.

cap. 11.

Nihilo plus vrget obiectio ex Apostolo petita, qui in primâ ad Cor. docet, mulieri turpe esse tōderi, contrâ verò gloriosum comam nutrire. Facilis enim est responsio, docere ibi Apostolum generatim, quid regulariter & ordinariè mulierem deceat: non tamen negare, posse occurrere eam rerum circumstantiam, vt oppositum religiosè ac sanctè fiat. Ita enim suprâ vidimus commendari virginem Alexandrinâ, quæ vt à se lasciuum iuuenis amorē auerteret, caput sibi ipsa abraferat. Adde, iuxta legem

Num. 6.

Nazaræorum, tam viro quam fæminæ quæ se Deo consecrauerat, præceptum; expleto tempore consecrationis cæsariena ponere. Si hoc fecit Nazaræa, cur non faciat Sanctimonialis, cum huius illa typus fuerit & figura?

C A-

CAPVT XIV.

Etiam Gentiles aliquid de hoc ritu obseruasse.

O Biter hîc obseruo, aliquid de hoc ritu religioso, Gentium vanitatem in suas superstitiones transtulisse. Constat enim ex Plinio, Consueuisse virginem vestalem, vbi per Pontificem in Vestæ Sacerdotem capta erat, abscissum crinem (Vestæ nimirum sacrum) in arbore lotos suspendere. vnde arbor capillaris dicta. Sed nihil hæc superstitio ad Christi virgines, quæ non Vestæ crinem resecant: sed in symbolum consecratæ Deo mentis, vnà cum crine significant, *abdicata sibi lenocinia pulchritudinis*, vt alibi de eis loquitur Ambrosius. Præsertim cum mulierum genus valdè φιλόκοσμον soleat in crinium & capitis compositione exorbitare. Vnde est falsa Comici irrisio.

*In resp.
ad Sym-
machus.*

Dum parantur, dum comuntur annus est.
vt meritò peculiariter monuerint eum
sexum

*2 Tim 2
2. Pet. 3.* sexum Apostoli, ne sit eis ornatus in *tortis
crinibus*, aut *extrinsecus capillatura*. Decla-
*Ep 23.
ad Mar.
cell.* raut vtrumque S. Hieronymus, loquês de
 ea quæ de sæculo transierat ad religionem,
Tunc (inquit *crines ancillula disponebant, &
mitellis crispantibus vertex arctabatur in-
noxius; nunc neglectum caput* (imò & ton-
sum) *scit sibi tantum sufficere si veletur.*

*Baron.
Tom. 11.
an. Do-
mini
1035.* Obseruo præterea, grauitè in hoc ritu
 errasse Audericum quendam Hybernum,
 famâ sanctitatis alioqui celebrem. qui vir-
 gines more Clericorum in coronam ton-
 debat, ac ita sine velamine iubebat ince-
 dere. Sed nihil durauit hic error, mox ex-
 plosus vt ridiculus, & alienus ab Ecclesia-
 sticâ consuetudine.

Cucullam sequitur Tunica.

C A P V T XV.

*Quid Tunica. Quid Rasa. Rachana. Racha-
nella. Rasophori.*

*Agell. 7.
cap. 18.* **P**Orro Tunicæ sine manicis erant. Et
 sanè veteri æuo, *Roma ac toto latio,*
tunicis

tunicis ultra brachia prolixis uti, viris indecorum fuit. Virgilius quoque tunicas huiusmodi quasi femineas & probrosas criminatur.

Et tunica (inquit) manicas, & habent redimicula mitra

Q. quoque Ennius, Carthaginensium tunicatam iuventutem non videtur sine probro dixisse. Vnde apud Nonium Marcellini. Tunica definitur, vestimentum sine manicis. Hinc Græcis vocata Colobium, κολοβὸν enim idem quod truncum, mutilum. Atque ita monachorum tunicae manicis truncatae. non ita monialium sed tunicae eis erant chyrodactae, aut (vt loquutus est Plautus) manuleatae. *Manicae lanæ tibi sunt* (inquit S. Athanasius ad virginem) Lib. de virginit. *quæ tegant brachia usque ad manuum digitos.*

Et quia veterum monachorum indumenta, auctore Cassiano, *magis ad morum* Institus. lib. 1. *informationem, quam ad corporis necessitatem erant spectantia: manicarum abscissio eis suggererebat, quod actus & opera mundi*

T huius

huius, deberent eis esse amputata. Aut, vt di-

Tom 4.
Bibli. r.
SS. PP.

xit Dorotheus Abbas, *non habere eos manus ad operandum aliquid hominis pristini.*

Tunica Græcis etiam *Rasa* dicta, indubiè ob eius vilitatem: vt deriuatio sit à græco *πάρος*, quo vilis pannus aut tritum vestimentum significatur. Indè inter pauperum operimenta *Rachanæ* & *Rachanellæ*, quarum quatuor veniebant vno numismate, in vitâ Iohan. Eleemos. hinc Monachi ipsi *Rasophori* dicti. Vide Græcorum Euchologium & Rosweidæ Onomasticon. Alibi appellatur *Lebitonarium*, *Lebete*, *Lebiton*. *Quod Aegyptijs Monachis* (inquit S. Hieron. in præf. ad reg. S. Pachomij) *vestimenti genus est sine manicis.*

Cap 20.
& 26.]

C A-

CAPVT XVI.

Color vestis monastica vt plurimum niger. quam ob caussam. Habuit frequenter in aliqua sui parte Crucem purpuream. qua à monachis etiam manu gestata.

Color eius (sicut & Pallij monachalis) vt plurimum niger aut furuus. Ideò S. Athanasius Sanctimonialem instruens. *Indumentum tuum (inquit) fuscum sit. Aut, vt habet alia versio, pallium tuum nigrum sit, non tinctum sed nativi coloris. Eâ nimirum lanâ, de quâ Poeta,*

pullo lugentes vellere lana.

Contra huius coloris obtrectatores dixit S. Hieron. *Scandalisat quempiam vestis fuscior? Scandalisat & Iohannes qui camelorum vestitus tegmine zonâ pelliceâ cingebatur.*

Apud quem eundem Hieronymum B. Lea vestem fusciorẽ induta. Sicut apud B. Asterium S. Euphemia, adstabat coram Iudice, pullâ veste & pallio philosophiam professa.

Mart. in Apoph.

Ep. 23. ad Marcell.

Ep. 11.

In Concil. Niss. 2. act. 4.

Ep. 199. *fessa*. Et reprehendit S. Augustinus Ecclesiam, quod relictâ veste matronali contra mariti voluntatem, fuscum monachorum habitum adsumpsisset. *Quod si (inquit) indumentum monacha delectabat, potius expediret coniugi obedire candidis moribus, quam nigellis vestibus repugnare.* Audiuius quoque superius, Manuelli Comneni habitum monasticum postulanti, vestem spirituales *nigro panno* à ministris delatam. Et alia quædam pro hoc argumento in superioribus inseruimus, quando de colore vestis Clericalis. Et si quis plura desideret legat Epistolam Petri Cluniacensis ad S. Bernardum.

Lib. 4.
ep. 16.
Scholijs
ad loca
S. Dyo.
nisi sup.
citata.

Rationem symbolicam, huius coloris docuit Pachymeres, *Hoc (inquit) significat nigra quâ induitur vestis, ut solitariè & unice, non dupliciter vel tripliciter vel multipliciter Monachus viuat. Alij enim colores facile mutantur ac in alios transeunt; & omnes quidem in nigrum mutari possunt: niger verò color, nullo vnquam modo in alium transmutari potest.*

Dixi,

Dixi, colorem vt plurimum fuisse nigrum. Alibi enim & quandoque variauit. Ac de Essæis (siquidem illi iidem sunt cum Alexandrinis de quibus Philo) scripsit Iosep. *Squallorem decorem putant, dummodo in veste sint albâ.* De S. Fulgentio eius Acta, *Subtus casulam nigello vel lactineo pallio coopertus incessit.* Et S. Athanasius in Instructione virginis, *Indumentum tuum fuscum sit, aut saltem album amiculum fimbrijs careat.*

*De bello
Iudaic.
l. 2. c. 7.*

Obseruo præterea Monachos S. Pachomij apud Palladiũ in cucullis gestasse Cruces purpureas: monachos verò Dorothei Abbatis in tunicâ signum purpureum. *Vt appareat, inquit Dorotheus, militare nos Christo, & quod tot gratiâ illius perferre debemus, quot ille causâ nostrî per tulit.* Atque vsque hodie S. Anthonius, vitæ monasticæ si non institutor, magnus propagator, pingitur in veste cui Crux adsuta est. Gestasseque monachos Græcos passim in veste Crucem, imo & Cruces vult Clariss. Lipsius, *Si rectè, inquit, Capi*

*In Lascia
c. 37*

*In Notis
ad lib. 1.
d. Cruce
cap. 8.*

Nicephorum Gregora . qui sic de Andronico Imperatore monacho nouello, supernè rubrum pratulit diuina crucis signum, infernè nigrum. Duas diuersi coloris cruces videtur dicere. Ita ille ex quo addo, non tantùm in veste, sed & manu Crucem tulisse. Testantur id ipsum S. Anthonij imagines. Atque huc vsque durat is mos apud monachos Aethiopas, siue Abyssinos, vt ex Damiano Gomez retulit Lipsius.

CAPVT XVII.

Tunica veterum Monachorum frequenter pellicea.

FVit verò Tunica veteribus monachis frequenter pellicea, sæpius cilicina. Pellicea melotem vocarunt, licet enim melotes propriè ouillam pellem significet, per catachresim tamen ad cuiusuis animalis exuuium extenditur. Sunt tamen qui existiment ita vocatam ab animali quod meles vel melo nominatur. Ita docuit Isidorus

dorus & secutus est S. Thomas. De mele loquens Gesnerus, *Est mele non alia quadrupes* (inquit) *quam qua recentioribus Taurus vel Tassus. Melis dicta ut aliqui volunt quia mellis avidissima. Aliqui idem putant cum eo quod vulgus fouinam aut marturellam appellat, magnitudine vulpis, cute spissa, villosa, sed duris villis: pilo tegitur magis albo quam nigro: Ita ille. Parum tamen interest à cuius animalis exuuio melotes nomen sortiatur, nobis sufficit vestem fuisse pelliceam. Dederat de eà Monachis exemplum Elias ac pallij eius hæres Elizæus, ; de quibus Apostolus. *Circue- runt in melotis, in pellibus caprinis.* Dederat & Iohannes vestitus de pilis camelolorum. Causa eis duplex fuit, paupertas & austeritas. De paupertate docuit Philo, vbi scripsit, Rusticos & pauperes viatores, quibus necesse erat quandoque sub die pernoctare, vfos vestimento expellibus confecto. De austeritate docuit Iohannes, qui in eum finem *tortuissimi animalis vestitur exuujs, ut typus esset penitentia**

*Isid. Etymol. l. 19
D. Th. ad cap. 17.
ad Hebræos.
Lib. 1. de animal.*

Act. 11.

Ad Lat. de insti- tus. filia. penitentia predicanda, inquit Hieronymus.

CAPVT XVIII.

Refelluntur Sectarij. declaraturque pluribus exemplis capituli superioris doctrina.

*Serm. de
natiuit.
Io. Bap.*

LVdunt enim nouatores quando volunt Iohannem vsum veste hominibus montana incolentibus consuetâ. Retissimè enim de eo dixit S. Bernardus. *Venit Iohannes neque manducans, neque bibens, utique nec vestiens. Sicut enim non est locusta cibus, nisi fortè animalium irrationabilium, sic nec pilus cameli humanum est indumentum.* Ridiculus verò Dauid Cythraeus, cui Iohannis cilicium vestis vndulata est, germanicè, **Chamelot.** Heus bone vir, Iohannes in Eremo est, qui autè pretiosis vestiuntur in domibus regum sunt. Vestis vndulata quandoque è lautissimis fuit, auctore Plinio. imo regia teste Varrone. Aliter sensere S. Patres, quibus ideo pilis camelorum Iohannes vestitus, *ut habitus ipso*

*Plin. l. 8.
cap. 48.
Var. l. 1.
de vita
pop. Ro-
man.*

ipso doceret mundi contemptum, & omnem
superbia rationem contemnendam; homines
 quoque ad omnem laborem ipso habitu pra-
 pararet. Optimè eo seruibant tortuosissi-
 mi animalis pili, nihil habentis recti, nihil
 gratiae, nihil decoris, quem natura dedit la-
 bori duro, addixit magno ponderi, extrema
 tradidit seruituti. Talipenitentia magister
 indui debet vestimento. Ut meritò apud
 Paulinum, palliorum ex camelorum pi-
 lis contextorum asperitate compuncti, so-
 lentur se Iohannis exemplo quem pili ca-
 melorum hirto tegmine vestiebant. Hos igitur
 veteres Patriarchas monachi æmula-
 ti sunt. Ita apud S. Athan. Anthonius ve-
 stimento cilicino intrinsecus, desuper pelliceo
 utebatur. Hilarion apud S. Hieron. has di-
 uitias moriens relinquit, Tunicam sacci-
 neam, cucullam, pallium. Iacobo Nisibitæ
 apud Theodoret. *Vsus lanae superfluus:*
 asperri enim caprarum pili eius usum im-
 plebant, ex eis fiebat ei tunica & simplex
 amiculum. Aptonius apud eundem etiam
 Episcopus factus, nec cilicium mutavit mo-

Chrysol.
 hom. 10.
 in Mat.

Pet.
 Chrysol.
 ser. 178.

Ep. 10. ad
 Scuer.

In vita
 S. An-
 thon.
 c. 28.

In vita
 cap. 38.

Philotei
 cap. 1.

Cap. 5.

Cap. 10. *Cap. 11.* *Cap. 18.* *Cap. 20.* *Acta S.* *Bened.*
nasticum, nec tunicam contextam ex pilis ca-
prarum. Theodosius & Romanus mona-
 chi in veste cilicinâ, siue ex pilis contexta,
 Maris in contexta ex villis caprinis. Sy-
 meon Stylites in pelliceâ. S. Benedictum
 pellibus vestitum inter fruteta Pastores of-
 fendentes, feram crediderunt.

CAPVT XIX.

De monachorum Scapulari. An simile Ep-
hod mosaico.

TVnicæ superiniicitur scapulare. De
 hoc indumento agens Cassianus, vbi
 ei de monachis Aegiptijs sermo est, *Ge-*
stant (inquit) resticulas duplices, laneo subte-
gmine plexas, quas Græci Anaborē vocant;
nos verò succinctoria, seu reminicula, vel po-
tiùs Rebrachiatoria possumus appellare. Quæ
descendentes per summa cervicis. è lateribus
colli diuisæ, utrarumque alarum, hoc est am-
borum brachiorum ambiunt sinus, & eos
hinc inde succingunt; ut constringentes la-
titudi-

titudinem vestimenti, illud ad corpus contrabant, sicque constricti brachijs, impigri ad omne opus monachale reddantur. Ex quibus colligas monachos illos Aegyptios, alia habuisse scapularia quam communius reliqui.

Et si attentè Cassianum legeris, videbis eadem ferè fuisse cum Ephod Mosai-
co, vt meritò superhumeralia appellata sint. Ac in primis quod scribit Cassianus, seruijsse illa Rebrachiatoria stringendæ vestium latitudini, id ipsum ita præstabat & Ephod, vt inde nomen sortitum sit. Descendit enim à radice רַבְּרַחִי quod non tantum superinduere, sed & cingere vel arctare significat, vt pluribus exemplis de-
clarat à Lapide. In c. 28.
Ephod.

Item quod dicit Cassianus, amborum brachiorum ambijsse sinus; id quoque faciebat & Ephod. Erat enim auctore Iosepho Græcanicæ epomidi simile, ac per omnia in modum tunicæ factum. Qui a-
lio loco thoraci illud comparat. quòd ipsum etiam Philo fecit, Sacerdos tunicæ Lib. 3.
Antiq.
Lib. 4. de
Bel. c. 6.
Lib. 2 de
Monar.

V 2

(inquit)

(inquit) *superinduitur textum pectorale thoraci simile*. Vnde errare colliguntur qui Mosaica superhumeralia communibus monachorum scapularibus compararunt, neque enim illa aut vestem stringunt, aut corpus ambiunt, aut aliquo modo thoracem tunicamve referunt. Licet hoc cum superhumerali Mosaico habeant commune, quod *duas iunctas oras habeant in utroque latere summitatum*, & quod duobus humeralibus vt loquitur Sixtus Senen. aut duabus exomidibus vt loquuti Interpretes 70. Humeros pectusque tegat.

CAPVT XX.

Scapulare Græcis Analabus. Quid Ependytes. Quid Eraciestes.

*Doctrin.
1. de
Abre-
vian.*

SCapulare Græci Analabum vocant, vt videre est in Græcorum Enchologio, & apud Dorotheum Abbatem. *Habitus noster* (inquit) *is est, Tunica absque manicis, Zona pellicea, analabus, cucullus*. Additque eius significationem, *Anala-*

nalabus (inquit) *in modum Crucis ponitur*,
vt eo signo admoneatur monachus vocis
dominicæ, *Tolle Crucem tuam*.

Apud asceticos Scriptores frequen-
tius nominatur Ependytes. fallitur enim
Marius Victorius qui ea voce interulam
significari putauit: quæ iuxta omnes E-
pendytes vestis exterior. Et Interpres vitæ
S. Anthonij apud S. Hieronymum, (siue is
Hieronymus sit siue Euagrius.

nam adhuc sub Iudice lis est)

loquens de S. Anthonio, *lauit* (inquit) *E-
pendytem suam, id est scapulare*. licet enim
aliqui existiment interpretationem illam
ex margine irrepisse in textum, admit-
tunt tamen eam rectam esse & genuinam.

Ependyti apud S. Hieronymum in vi-
ta S. Hilarionis adiungitur Eraciestes.
*Quam totam vocem quia nō intellexit Eras-
mus obmisit*, inquit Lindanus. Laborant-
que hodie Auctores in reddendâ huius vo-
cis significatione. Petrus Lansselius teste
Rosweida existimat legēdum Eriacestem,
quasi lanam acu consutam. Ipse Rosweida

*Apolog.
p. 2.*

158 DE VETERE CLERICORVM
rem linquit indecisam. Lindanus putat le-
gendum fore Racidion, vel Racion, vt
detortum sit à græco *ῥακιν*. Vide quæ paul-
lò infrà ex aliâ occasione de hac voce fu-
mus dicturi.

C A P V T XXI.

*De Monachorum Zona. quid Symbolicè si-
gnificet.*

*Vide
Cassian.
lib. 1.
Instit.*

TVnicam cingebat Zona, quandoque
lanea, vt plurimum pëllicea : idque
veteri instituto. Sic enim cinctos refert
Scriptura Eliam & Iohannem Monacho-
rum Parriarchas. Et Acta S. Fulgentij, *Pel-
liceo cingulo, inquit, tanquam monachus
utebatur.*

*Suet. in
Iulic.*

De cinctura monuit Cassianus, *vt non
sit superior lumbis, est enim muliebri: neque
laxior vt tunica diffluat; ignauium enim est
& molle.* etiam apud Gentiles. Vndè nota-
tus fuit Caius Cæsar quod esset fluxiore
cinctura. *Ac inde emanauit Sylla dictum Op-
timates sapius admonentis, vt malè precin-
ctum*

*Etum puerum cauerent . Et Cicero ro-
gatus quare Pompei partes , non Cæsaris
secutus esset , præcinctura , inquit , me fefellit .
Existimarat enim Cæsarem malè præcin-
ctum enermem , nec Pompeio restitutum .
Hinc homines luxui & crapulæ deditos ,
afotos dicimus , discinctos , dissolutos .*

Quid verò Zona apud Asceticos signi-
ficet breuiter explicuit Dorotheus Abbas. Dorothe
sup.
*Zona cingimur (inquit) vt ad opus quodque
adincti quam primum sumus . laboraturus
enim quis primum adcingitur . mortificati
quoque corporis signum est . Ideò omnes San- Theophil
in cap. 3
Matth.
cti in Scripturâ introducuntur cincti , ve-
luti semper in opere existentes , vel quod ad
fectiones concupiscentia mortificarint .*

C A

CAPVT XXII.

*Quid Pallium. Commodius fuisse veterum
Toga. vnde in monachos illud trivium, ο
γραικὸς ἐπιθέτης.*

TVnicæ Pallium super-imponitur. Scripsit de eo commentarium eruditissimum Tertullianus. Occasionem ei dederat quidam irrifor qui falsè obiecerat, *Itâne de togâ ad pallium, ab equis ad asinos?* Inierat nimirum Tertullianus vitæ genus eminentioris, quale apud Gentiles profitebantur qui se Philosophos dicebāt, & apud Christianos qui monachi vocantur: atque ita abiectâ togâ induerat Pallium. Verius enim, quàm quod quidam alij voluerunt, Tertullianum vnâ cum Christianismo sumpsisse pallium, eò quod omnes veteres Christiani recens conuersi ita factitarent. Neque enim eum morem fuisse, pluribus demōstrat Baronius, & nos paucis attigimus sup. Et satis insinuat ipse Tertullianus, tunc demum ei acceptum
Pallium

Tom. 2.
p. 197.

Pallium, quando professione sublimioris
cuiusdam Philosophiæ, sese à turbâ &
populo secreuerat, verbis quæ subijcio.

Ego (inquit) nihil foro, nihil campo, nihil
curiæ debeo, nulli officio aduigilo, nulla ro-
stra præoccupo, nulla prætoria obseruo, can-
cellos non adoro, subsellia non contundo, iura
non conturbo, causas non elatro, non iudico,
non milito, non regno. Secepsi de populo, imo
unicum mihi negotium est, nec aliud nunc
curo, quam ne curem. Ita de se Tertullianus
vbi palliatus cepit incedere.

*Lib de
Pallio
circa
finem.*

Pallium eidem Tertulliano describi-
tur, habitus quadrangulus, ab utroque la-
terum regeſtus, ceruicibus circumſtructus, in
fibula morſu humeris acquieſcens. Fuit igi-
tur veſtis quadrata, fibulâ collo ſubnexa.
Errat proinde Auctor libri de inſtructione
monachi, quando Pallium definit, *veſtem*
rotundam, à collo uſque ad tibias totum cor-
pus cooperientem; anterius apertam, ſed ali-
bi undique clauſam: ſuperius anguſtam,
inferius amplitudine expaſam. Neque
enim conueniunt, veſtis rotunda, quod

X

adſerit

162 DE VETERE CLERICORVM
adferit ille Auctor; & vestis quadrangu-
la, quod Tertull. Quatuor angulos habuif-
se pallia Iudæorum probant verba Scri-
pturæ per nos supra adlegata. *Funiculos
facies in quatuor angulis pallij tui.* Ac ab eis,
non verò à Gentilium Philosophis, in ve-
teres monachos vsum pallij fuisse deriuat-
um, docet Baronius. Commodam fuif-
se vestem ac simplicem, nullumque ho-
minis gressibus præbuisse impedimen-
tum, testatus est Tertullianus. *Pallio (in-
quit) nihil expeditius, cuius tota molitio est
operire solutim, id est vno circumiectu,
nullo tædio constat, adeoque nec artifice opus
est, qui pridie rugas ab exordio formet, &
indè deducat in tilias, totumque contracti
vmbonis figmentum, custodibus Forcipibus
adsignet.* Quibus verbis ridet veteris siue
Romanæ Togæ operositatem, cui paran-
dæ, rugis formandis, tilijs ducēdis, ac
denique reliquo tabularum sinuumque
artificio tantâ opus esset molitione. Ut
meritò subiunxerit. *Conscientiam tuam
per rogabo, quid te prius in togâ sentias in-
dutumne*

ET MONACHORVM HABITV. 163
*duumne, an onustum; habere vestem an ba-
iulare?*

Totum hoc veteris Togæ figmentum
& artificium sigillatim exprimit Icon To-
gati Senatoris, apud Edmundum Riche-
rium, quem poterit curiosus lector adire.

*In notis
ad Ter-
tulliani
Pallium.*

Ob usum Pallij orta in monachos ca-
lumnia ὁ γραικὸς ἐπιθέτης, Impostor &
Græcus. Quia enim Pallium Græcorum
erat gestamen, factum est vt vulgari con-
uicio, qui monachi Græci vocarentur, &
ab iniectioe pallij, quod Tunicæ super-
imponebant, etiam imponentes siue im-
postores. Id simpliciter accipiebat indo-
ctum vulgus ob Pallij superimpositionem:
cæterum litterati figuratum morsum in-
telligebant in vocabulo ἐπιθέτης, in quo
fieret ad impostoris nomen apud latinos
adlusio: deceptoris nimirum & sanctita-
tem mentientis.

*Beatus
Rhenan-
us.*

X 2

CA-

CAPVT XXIII.

*Quid Mafortes. & quare Monachorum
Pallia paxos dicta.*

Cassianus de Aegypti monachis agens
tradit, Pallium veteribus monachis
alio nomine *Mafortem* dictum. *Post-hac*
(inquit) *angusto palliolo, tam amictus humi-*
litate, quam pretij vilitate, colla pariter at-
que humeros tegunt; quod Mafortes tam no-
stro quam ipsorum nuncupatur eloquio. De
Maforte notat Baronius fuisse diuersi ge-
neris indumentum, pro diuersarum perso-
narum conditione. Erantque alij viles, alij
preciosi. Viles erant & angusti monacho-
rum, vt constat ex adlegatis Cassiani ver-
bis: preciosi & laxi Mafortes mulierum:
quales Melaniae iunioris, de qua Heracli-
des. *Quidquid vestium sericarum in Ma-*
fortibus habuit, sacris altaribus dedit. Qua-
lis item ille de quo holoserico Abbatisa
(de cuius causa agitur in Epistolâ Synodi
Pictauen.) *& pallam altaris fecerat, &*
nepti

*Horac.
cap 49.*

*Refert
ex Greg.
Turon.
Baron.
an. 593.*

ET MONACHORVM HABITV. 165
nepti sua in tunicâ purpuram posuerat. neque enim vile indumentum erat quod holericum: neque breue ex quo facta esset altaris palla, & insuper ornata sponfa. Eiusdem generis erat Maforte de quo S. Hieronymus reprehendens stultarum luxum puellarum, Et per humeros byacintinalena, Maforte volitans. Ex quibus intelligas non fuisse angustum pallium, quod præ sui latitudine panderetur ad ventum: vti etiam in statuis sculptis videmus. Commune tamen fuit vtrique sexui, quod ad tegendos humeros collumque veluti Pallium compositum esset: Ob idq; communi æquè nomine Mafortes diceretur. Ita ferè Baronius. Vide præterea Rosweid. in Onomast.

*Epistola
ad Eustochium.*

Quia Pallium monasticum vile erat, hinc vocabulo græco *πάνος* legitur appellatum. Ita Nazianzenus in laudibus Basilij scripsit, iussu præfecti Basilio detractum Pallium ac laceratum. In græco loco Pallij est *πάνος*. Quâ voce ibi pallium significari, satis indicant verba Basilij quibus sub-

*πάνος.
χένιος
πάνος.*

X 3 iecit,

166 DE VETERE CLERICORVM
iecit, *Exuam prætereasi ita lubet & tuni-*
cam. Adlusit enim S. Episcopus ad confi-
lium Domini, *Ab eo qui aufert tibi indu-*
mentum, & tunicam noli prohibere.

Luc. 6.

C A P V T XXIV.

An apud veteres usus femoralium: Proba-
tur responsio affirmatiua, & satisfit ratio-
nibus contrâ adlegatis.

MOuent hic quidam quæstionem de
veterum femoralibus. Quæ possit
pluribus videri curiosior quam vtilior;
prætereundam tamen non censui: tum vt
plena sit nostra de veterum vestitu tracta-
tio: tum quia occasionem suggerit Regula
S. Benedicti, in quâ, *femoralia hi qui in*
viâ diriguntur de vestiario accipiant, qua
reuertentes lota ibi restituant. Ex his rectè
videtur colligi. Ergo domi erant absque
femoralibus. Ac de his longam disputatio-
nem instituit noster Philippus ab Eleemo-
syna. testaturque vsque in sua tempora,
Scotos sub tunicâ fuisse sine braccis aut
femo-

femoralibus. Idem de Iudæis insinuare videri possit Scriptura, quando expressim iussit fieri Aaron & filijs eius *feminalia lineæ*, Exod. 28. *ut operirent carnem turpitudinis suæ.* Quidenim hoc præcepto opus si feminalia passim in vsu?

Mihi tamen nunquam visum fuit veteres siue Iudæos siue Romanos, siue vllam bene institutam Remp. sine eis fuisse passim & quasi ex certâ regulâ. Ac inter Barbaros notæ Gallorum braccæ, Assyriorum Sarabellæ. Decere feminalia docuit natura ac Deus ipse ipso mundi exordio. Primi Parentes originariâ mentis iustitiâ ac simplicitate nudati, ideoque de corporum suorum nuditate confusi, *consuerunt sibi folia ficus, feceruntque inde sibi perizomata*, id est succinctoria, siue subligacula. Interpres quo vsus fuit Sanctus Augustinus vertit *Campestris*, 14. De Cinit. cap. 17. *ex eo dicta, quod iuvenes qui nudi exercebantur in campo pudenda operiebant: unde ita succinctos, vulgus campestratos appellabat. Primi igitur parentes campestrati.* Adiecit
Deus

Deus tunicas pelliceas, campeſtria ponere non iuſſit: volebat enim verecundiæ magis conſultum, non detractum. Quis igitur credat, Iudæos, ad quos hæreditariâ propagatione primorum Parentum inſtituta tranſierant, dimiſiſſe perizoniata, quæ natura inuenerat, Deus probauerat, & tunicis adiectis pudoris tutelam ſuppleuerat?

Neque quidquam probant quæ ex Scripturâ contra propoſita ſunt. Quid enim ſi Dominus iuſſit Sacerdotibus fæminalia fieri? Iuſſit & tunicam. Nunquid ideò cæteri ſine tunicis fuere? Iuſſit & zonam. nunquid ideò cæteri aſoti & diſcincti? Sed non aduertunt qui ſic dubitant, Sacerdotibus Moſaicis duplices fuiſſe veſtes, ſacras & vulgares ſiue laicales. Miniſtraturi in Paſtophorijs ſiue Exedris veſtes laicales ponebant, ſacras ſumebant. De ſacris ergo veſtibus tota hæc iuſſio eſt, quæ de fæminalibus eò magis neceſſaria fuit, quo caſtius ſacra quam prophana tractanda ſunt. Addit Abulenſis, eò quoque ſeruiſſe

quanto amplius, magis ingenuos qui ad minima quæque vultum suffundunt? præfertim si ad veteres Romanos attendas qui sine tunicis solâ togâ amicti fuerunt? Ex quo instituto vterque Cato, æquè ambo seueri, in prætura frequenter sententiam, sine tunica in solâ togâ dixerunt. Non satis seuerè si sine subligaculis. Quid quod fuerit in more, teste Plutarcho, vt candidati in sola toga sine tunica supplicarent, quæ eis sic gestabatur, vt conspicua essent omnibus vulnera cicatriceque? Quântum hic pudori periculum si demis feminalia! Et quare, amabò, Horatioreijcitur vt inutilis & intempestiua.

Agell.
l. 7. c. 12.

Plutar.
in vita
Corio-
lani.

Penula solstitio, campestre niualibus auris,
nisi quia cāpestria æstati seruibant, braccæ aut femoralia longiora brumæ? sicut inter vestes extimas penula brumæ, lacerana solstitio?

Difficultati motæ ex Regula S. Benedicti pluribus modis potest respõderi. Præmitto tamen, non defuisse qui putarent, femoralia per Regulam vetita, excepta itin-

ris

ET MONACHORVM HABITV. 171
ris aut alia simili necessitate. Ita senserunt
Monachi illi Cistercienses, qui Cluniacenses
tanquam Regulæ præuaricatores accusabant
quod femoralia induerent. S. Hildegardis in
Regulæ expositione existimat nõ quidem
prohibita, sed nec præcepta, eoq; videtur
inclinare quod tunc nõ fuerint in usu.
Ego sub correctione ceseo nec vetita, nec
præcepta: fuisse tamen in usu saltẽ
succinctoria siue cãpestria. Respondeo
igitur. S. Benedictũ eã regulæ parte
statuere, vt in iter directis dentur
femoralia longiora, quia quotidiana &
domestica breuiora erant. Cãpestria
enim renes tantũ & verenda subcingebant.
Qui habitus nõ satis idoneus itineri,
si fortẽ casus cogeret ob arenã, lutum,
pluuiã, tunicam colligere; ac inferiorẽ
femorũ partẽ poplitibusq; vicinam,
nudare. Indecorum enim hoc personæ
religiosæ. Et ex hãc caussa datum
præceptũ Mosaicis Sacerdotibus,
*Nõ ascēdes per gradus ad altare meũ,
ne reueletur turpitude tua.*
nec enim hãc sermo est de turpitudine
sita in membris genitalibus; huic enim à fe-

Apud
Petrum
Cluniacenses
lib. 1.
ep. 21.

minalibus satis cautum erat: sed de eâ quæ in nuditate inferioris partis femorum sita est, vt rectè docuit Abulensis, ex cuius opinione Sacerdotum Mosaicorum feminalia renes tantùm ac femorum partes superiores velabant.

Adc. 20.
Ep. 28.
Exod.

Secundò respondeo. Eo tendere hanc S. Benedicti constitutionem, vt itinerantibus dentur femoralia meliora, quàm eâ quæ erant in quotidiano vsu. Sic enim paullò infra generatim præcipit, vt in viam directis vestes dêtur meliores & honestiores. Alioqui de femoralium vsu verè dixit Petrus Cluniacens. *Femoralia (inquit) defendimus, ratione necessitatis, mundicia, honestatis. Rei huius honestas satis intelligitur: necessitas autem apertius exponeretur, si de talibus sicut de cæteris liberè loqui permitteremur. honestum tamen est, utile, necessarium.* Necessitatem Petrus non exposuit; exposuit Abulensis; quem, qui volet adeat. Moneo tamen, sic me veteribus adscribere feminalia, vt nihilominus lubens admiserim, non fuisse eorum vsu,

Petrus
venerabilis
sup.
ep. 28.

Abulens
ad c. 28.
Exod. 9.
21.

vt

vt nunc, perpetuum præsertim ætate ac
 intra parietes. Atque ita intelligo quod
 scripsit S. Ambros. Legem Mosaicam de offic. 1. 1
 feminalibus à nonnullis suo tempore ob- cap. 18.
 seruata, quasi plures non obseruarent,
 domi nimirum atque extra omne nudi-
 tatis periculum. Vbi enim illud vel leui
 argumento timebatur, nec ipsi Histrio-
 nes sine subligaculis erant, vt ex Cicerone
 audiuius.

CAPVT XXV.

*Veteres Monachos, vt plurimum, calcea-
 tos fuisse. Quanam calceamenta fortia a-
 pud Vopiscum. quanam clauata. exempla
 quorundam seueriorum qui nudipedes.*

DE calceamento quædam supra nobis
 notata. vbi etiam verbo diximus,
 ne monachis quidem fuisse nudos pedes, si
 quosdam seueriores excipias. Monachi
 quidem Aegiptij apud Cassianum, *Calcea-
 menta tanquam Evangelico præcepto probi-
 bita portare recusant; sandalys tamen suos
 muniunt*

174 DE VETERE CLERICORVM
muniunt pedes, utpotè Christi Domini per-
missione concessis. Adferentes hoc eorum
usu ex Christi institutione signari, ut si in
hoc mundo constituti omnimodè exuti esse
non possumus à cura & sollicitudine carnis;
necessitatem corporis breui saltem occupatio-
ne expleamus. Quid verò de hoc Domini
præcepto sentiendum, diximus sup. Essæi
apud Iosephum calceati. S. Equitius cal-
ceatus clauatis caligis apud S. Grego-
rium. Clauatis (inquam) in quo S. Abbatis
eminuit cum humilitate frugalitas. Calcea-
menta enim clauata eadem sunt, quæ Au-
reliano Imperatori in Epistolâ militari ad
suum vicarium, *calceamenta fortia*. Mi-
ites enim calceos sibi, quo durarent,
clavis configebant: quod etiam nunc
Rustici faciunt. Ita calceatus militari mo-
re Iulianus ille, cuius fortitudinem præ-
dicat Iosephus. S. Benedictus in Regulâ,
Caligas & pedules indulget. Sanctus Ber-
nardus calceos ipse sibi inungit, dæmo-
ne inuidente, & operis vilitatem expro-
brante. Sanctus Ulmarus per noctem,
quo

*Lib. 7. de
Bello
Lud. c. 3.*

quod tegat humilitatem, fratrum calceos purgat. &c. Suuius
in Inuit

Excepi quosdam feueriores; & ex pluribus paucos hic pono. Sanctus Iacobus frater Domini, non laneam vestem, non calceamenta induit. Abban monachus nunquam calceis pedes texit. S. Fulgentius, intra monasterium interdum soleas capiebat, frequenter nudis pedibus ambulabat. S. Nortbertus initio suæ conuersionis, pede nudo etiam aspera hyeme, & tunicâ cilicinâ indutus incedebat. S. Gerlacus Eremita sub instituto S. Nortberti, per niues & glacies pede nudo. Idem fecit Franciscus de Paula. & quod miretur orbis: S. Heduuigis Ducissa Poloniae, cui frigorum asperitas è pedibus sanguinis stillas frequenter expressit, sed vt adsumptam semel austeritatem deponeret nunquã extorsit. Cuius occasione monco. Sanctã eam Ducissam (& si quæ fuerint alia istius austeritatis asceticæ mulieres) id fecisse, aut intra parietes & extra publicũ, aut saltẽ laciniã vestium pedes tegente. alioquin

Hieron.
de Scrip.
in Iacob.

Theo. in
philos.
cap. 4.
Acta S.
Fulgent.

Histov.
S. Nortb.

in eius
vita.

*Clemens
sup.* alioquin vetat Pædagogus Christianus mulieri, nudum pedem ostendere. Fuitq; veteribus Aegiptijs seuera huius rei obseruatio: vnde vt sine negotio mulieres domi detinerent, calceos eis substrahebant. Hoc enim facto necesse eis erat non pro-
dire, quibus capitale erat pedem nudum publico monstrasse.

CAPVT XXVI.

*De Monachorum baculo, & symbolica eius
ratione.*

Baculos quoque gestant (inquit Cassianus de Aegiptijs monachis) *ad imitationem eorum, qui monastica professionis virtutes prefigurarunt in veteri Testamento.* Hinc idem Cassianus descripturus Arsebij è monacho Episcopi iter, *Sumpto (inquit) baculo & perà, vt illic cunctis viam ingredientibus monachis moris est.* Et S. Hieronymus enumerans singula suppellectilis monachorum S. Pachomij, meminit

Baculi

1 Reg. 4.

*Cassian.
Coll. 11.
cap. 2.*

*In Prae-
fat. ad
reg. S.
Pachomij.*

ET MONACHORVM HABITV 177
*Baculi itineris socij. Rationem symbolicam
subiunxit Cassianus, Eâ nimirum gesta-
tione eos admoneri, ut nunquam inermes
incedant inter tot oblatrantium vitiorum
motus caninos, ac spiritalium hostium in-
uisibiles bestias.*

C A P V T XXVII.

*De pelle caprina. An illa in vita Hilarionis
significata per Tenatten. Cuius rei sym-
bolum sit.*

Pergit Cassianus. *Ultimus est eorum ha-
bitus pellis caprina qua melotes, vel pera
vocatur. Conformiter ad hæc constitutio
S. Pachomij. habeat ex his unusquisque pelle
caprinam confectam albam. sine eâ neque co-
medat, neque dormiat. Aliud hoc indumen-
tum à Tunicâ pelliceâ. Expressè enim
vterque tam Cassianus quàm Pachomius
de Tunicâ iam antea dixerat: hic quidem
sub nomine lebitonis, ille sub collobij. Do-
cetque apertè hoc discrimen Regula S.*

*Invis.
Patrum
in vit.
S. Pachomij. c. 22*

Z Pacho-

sup.

Pachomij vbi statuit, vt *Communicaturi* cingulos soluant, melotem deponant, cucullis vtentes tantummodo. Neque enim hic iubetur tunica deponi, non ergò melotes hæc tunica erat.

*Ado 12.
Kal No.
uemb.*

Incidit mihi coniectura, Pellem hanc Caprinam, in vitâ Hilarionis significatam fuisse corruptâ illâ & mendosâ voce. *Eraciestes*; de quâ suprâ quædam attigi: præsertim cum alia lectio, non *Eraciestem*, sed *Tenattem* habeat. Ita legit Ado Viennen. in martyrol. ac alij. Vbi suspicatur Rosweida alterum mendum. Et reponit, *Nactem*: ita vt (*Te*) finale vocis (*Ependytem* quæ præcesserat, librarij imperitiâ aut oscitantia, transierit in initium sequentis, ac factû sit. *Tenattem* *vaxy* enim aut *vaxra* Hælichio, pellem significat, ac frequentius caprinam. Aut si illa coniectura displicet, adfert Rosweida alteram æquè probabilem, & habentem fundamentum in manuscripto quodam Floriano, vt legendum sit, *Renaten*: vocabulo detorto, ac deprauato à Rhenone. Rhenones autem auctore

re

re Isidoro, *velamina sunt humerorum & pectoris usque ad umbilicum, intortis villis adeò hispida, ut pluias respuant, de quibus Sallustius, Germani intectum corpus rhenonibus tegunt.* Vtrum vis dixeris, confirmationem suam accipiet ab ijs quæ iam diximus de vestibus veterum monachorum; eritque earum singulas inuenire inter vestes Sancti Hilarionis, quas colligere est ex verbis Sancti Hieronymi, vbi de Hilarione.

Igitur *Sacco* tantum membra cooper- tus, (sub quo *cucullum* comprehendo) & pelliceum habens **EPENDYTEN, NACTEN, SAGVMQVE** rusticum, vasta solitudine fruebatur.

Symbolicam huius pellis significatio- nem retulit Cassianus, nimirum *debere eos in summâ virtutum gravitate consistere, mortificatâ omnium carnalium cupiditarum petulantia.* Sed quid causæ est quod eam *Peram* vocarunt? fortè quia peram figurâ referebat, aut monachis pro pera quandoque seruibat.

*Tunica
Saccinea
cum cu-
cullu.*

*Ependy-
tes sine
scapu-
lare.*

*Sagum
rusticum
sine pal-
liolum.*

*Nactes
sive pel-
caprinae.*

*Philos.
cap. 6.*

In humeris pellem hanc gestatam ad eum modum quo plures tam Canonici quam Monachi sua almutia visus mihi insinuare Theodoretus, apud quem, Simeon priscus *exiguum ex pelle caprina contextum pannum super humeros habet*. Imò Canonorum almutia ab hâc monachorum pelle originem suam trahere, ego saluo aliorum iudicio, existimo.

CAPVT XXVIII.

Sancti Benedicti & Concilij Aquensis de monachorum veste decreta. Quis habitus monachum deceat.

*Capit.
Reg. 55.*

Est de habitu Monachorum S. Benedicti sancta ac salubris constitutio, ut *vestimenta fratribus dentur, secundum locorum qualitatum vel aëris temperiem: quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis minus. Hac ergo cōsideratio penes Abbatem sit. Conformiter ad Regulam S. Augustini Sanctimonialibus datam, in quâ*
S. Pa-

S. Pater. *Distribuatür unicuique vestrum à Praposità victus & tegumētum prout cuique opus fuerit, nec ad vos pertineat quod vobis indumentum pro temporum congruentiā proferatur, dum tamen unicuique quod necesse est non negetur.* Pergit S. Benedictus. *De vestium colore ac crassitie Monachi non caussentur sed quales inueniri poterunt in prouinciā in quā degunt, aut quod vilius inueniri potest.* Explicarunt Constitutionem S. Benedicti Patres Concilij Aquisgranensis; ac monachorum necessitatibus per omnia consulturi, etiam vestium numerum qui cuique sufficeret (fecit hoc ipsum etiam S. Benedictus) expresserunt. Primum igitur statuunt, *ut vestimenta eis dentur nec multum vilia nec multum pretiosa, sed mediocria.* Ad exemplum nimirum S. Augustini, cui vestimenta & calciamenta ex competenti & moderato habitu erant, nec abiecta nimis, nec pretiosa, apud Possidium. Pergunt.

Abbas hoc omnino provideat, ut camisas can. 22.
duas, & duas tunicas, & cucullas duas, &
Z 3 cappas

Conc. Aquisgranensis sub Paschal. 11. & Ludov. Pio. an. 817.

Canon. 70.

cappas duas unusquisque Monachorum habeat. quibus verò necesse est, addatur & tertia. Et pedules quatuor paria, & femoralia duo paria, Roccum unum, pelliceas vsque ad talos duas, fasciolas duas; quibus autem necesse est itineris causa alias duas. VVantos in aestate. Muffulas in hyeme veruecinas. Calceamenta diurna duo paria. Subalares per noctem duo paria. In hyeme vero soccos. Saponem & vincturam sufficienter. Hæc ibi. Et vis audire totum Benedictinæ suppelletilis splendorem ac diuitias? Dicit ipse Sanctus Benedictus. *Dentur ab Abbate omnia que sunt necessaria, Cuculla, Tunica, Pedules, caliga, bracila, cultellus, graphum, acus, mappula, tabula.* Nihil inter ista superfluum, curiosum, vanum. Et fanè magnum monacho ornamentum est, modestia in cultu. Fateor (dicebat Sanctus Augustinus) *de pretiosa veste erubesco, non decet hanc professionem.* vnde est illa eius ad Sanctimoniales admonitio, *ne studeant vestibus placere, sed moribus. Vilis enim habitus, bonæ professioni conuenit,* vt sup. ex S. Ambrosio

Regula
cap. 55.

brofio diximus, & caftæ menti docente Tertulliano, *curanda est amputatio & decussio redundantis nitoris*. Vestium enim mollitudo luxuriæ læno est, ipsumque corpus & animum (vt verbo cuiusdam vtar) malacifât. *Vestium pompa* (inquit Tertull.) *de proximo curant luxuria negotium, & obstrepunt pudicitia disciplinis*. Contrâ. *Sordida vestes candida mentis indicium sunt*, inquit S. Hieronymus, vbi vestem sordidam eam dicit, quæ vilis ac neglecta est. Sordes alioquin etiam monacho vitandæ sunt. Quia auctore eodem, *nec adfectata sordes, nec exquisita munditia conveniunt Christiano*. Et placet audire quis cultus monachum decent? expressit Sanctus Hieronymus tribus verbis, *Neglecta mundities & in veste cultus sine cultu*. Fusius Sanctus Ambrosius. *Decor non sit adfectatus sed naturalis, simplex, neglectus magis quam expeditus; non pretiosus & albensibus adiutus vestimentis, sed communibus: ut honestati vel necessitati nihil desit, nihil accedat nitori*. Albentes vocat
 quas

Tertul.
 lib. de
 cultu fa-
 minar.

Ep. ad
 Eustoch.
 de instit.
 virg.

Ep. 15.

184 DE VETERE CLERICORVM
quas Seneca splendidas, vbi dixit, *Nec
splendeat Toga, nec sordeat.*

CAPVT XXIX.

*Exempla eorum qui in veste vilitatem ama-
uerunt.*

*Historia
Barlaam
cap. 18.*

*In eius
vita a-
pud Sa-
ruum.
d. Lunij.*

ET si quis Sanctorum, monachorum
quotquot retrò actis sæculis vixere a-
ctareuoluat, inueniet magnam sui studij
partem in eo posuisse, vt vili, abiecto, ne-
glecto habitu essent. *vestes nobis*, inque-
bat Barlaam ad Iosaphat, *ex asperis cilicijs
& ouium pellibus sunt. Vetus & omnes, & ex
varijs pannis consuta imbecillam carnem no-
stram atterentes.* Et iam antea adlatis exem-
plis docuimus veterum Monachorum.
Tunicas fuisse frequenter aut pelliceas,
aut cilicinas. Et si cui placent exempla re-
cètiora, dabo vnum aut alterum. Sanctus
Norbertus candido suo ordine iam funda-
to, ac electus in Archiepiscopum Magde-
burgensem, tam paupere pallio vestieba-
tur, vt cum Palatium Archiepiscopale,
solem-

solemni pompâ, inaugurandus ingrederetur, ab ostiario tanquam mendicus prohiberetur. Sequuti Patrem suum primi Præmonstratenses, de quibus refert R. D. Seruatius la Rüel, Tantum fuisse eis paupertatis Evangelicæ studium, *ut veterem ac clauatam tunicam potius eligerent quam nouam aut integram. Vnde cum de nouis vestibus erubescerent, pannos veteres nouis ad-suebant. Neque te, Pater Francisce, prateribo, (inquit Marulus) cuius tegendo corpori tunica vnica, & ea crassi admodum fili, impolitaeq; textura satis fuit: quam pro cingulo præcinxerat funis, nodo adstrictus, ubi cõmittebatur, non fibulâ. hanc nuditatem tempore hyemis cuidam calumniati ac petenti, ut sibi guttulam sudoris venderes, sapienter respondisti, eam te Christo non hominibus vendere. Præclarissima quoque in huius humilitatis exercitio Elizabetha Hungarica fuit, quæ non erubuit vilissimæ vestis scissuras alterius coloris pãno refarcire. Hanc cum amisso marito Pater Rex in suam regiam reuocaret; maluit illa pannosa & mendici*

Tom 1.
Catech.
l. 56.
doct. 2.

A a

habitu

186 DE VETERE CLERICORVM
 habitu in Xenodochijs pauperibus vlce-
 rosis ministrare, quàm inter nobiles ma-
 tronas, in regiâ patris domo, auro gem-
 misque coruscare. Et est in hanc rem le-
 pida Vultani Episcopi Vigorniensis re-
 sponſio. Quærentibus enim quare vilis-
 ſimo habitu ex pellibus ouinis vteretur,
 cùm abundè ſuppeterent pelles pretioſio-
 res, reſpondit: *Quod non feles Dei, ſed
 Agnus Dei in templis cantaretur.* Et quid
 mirum, habitus modestiam à personis sa-
 cris ac mundi contemptum profitentibus
 adſumptam, cùm ea placuerit etiam vi-
 ris Principibus ac ſummi imperij? veriſſi-
 mè enim ſcripſit Auctor recentior, *Ali-
 quid ſemper in veſte neglectus, ingenia ma-
 gna oſtendere.* Auguſtus Cæſar, *veſte non
 temerè aliâ quàm domesticâ uſus, ab uxore,
 ſorore, filia, neptibusq; conſectâ.*
 Rodolphus I. qui magnitudinis Au-
 ſtriacæ,
Imperium Oceano, famâ quæ terminat aſtris,
 primus fundamentum ſuâ pietate poſuit,
 frequenter in vulgari & grifeâ veſte
 fuit.

Zuinge-
 rus, thea-
 tri vol. 7.
 lib. 4.

Scribani
 in politi-
 cico
 Chriſt.
 cap. 15.
 Lipſius
 ex Suet.
 l. 2. mo-
 nit. Polir.

fuit. Cumque Ottocarus Bohemiæ Rex homagium ei esset facturus monuerunt Imperatorem familiares, ut in veste Imperatoria ac splendido apparatu compareret; in tali Ottocarum aduentare, Non facio, dixit. Et quidem Ottocarus frequenter griseam vestem meam irrisit, sed nunc vestis mea grisea eum irridebit. Et fecit. Ottocarus vili illi cultui & se & aurum suum submitit, & ad genua accessit. non sine ludibrio: cum Imperator iussisset tentorium, in quo res gerebatur, subito pandi & reuelari, ut ab omnibus Ottocarus geniculans conspiceretur.

CAPVT XXX.

Notatur Monachi ambitiosius vestiti. Reijciuntur pretextus & excusatiuncula, adducta unâ & alterâ lepidâ historia.

Iustæ igitur S. Bernardi querelæ, contra quosdâ sui sæculi vaniores Monachos, qui (ut ipse loquitur) non vestitum appetebant, sed ornatum. Et cum regula mona-

*In Apo-
log. ad
Vilhel.
Abbatē.
cap. 55.*

A a 2. cho-

chorum iubeat, pro veste sumi quod vilius est, iam eis quærebatur, quod subtilius, venustius, vanius. Longè illi abierant à primorum Christianorum paupertate. Inter quos, cum nihil quod suum esset retinissent, diuidebatur singulis prout cuique opus erat. Ibi ergo nihil ociosum admittebatur, quanto magis nihil curiosum, nihil superbum. Putásne ibi cuiquam galabrum aut issembrum quarebatur ad induendum: cuiquam ducentorum solidorum mula quarebatur ad equitandum? Ecce ipse habitus noster (quod & dolens dico) qui humilitatis esse solebat insigne, à monachis nostri temporis in signum gestatur superbia. Vix iam in nostris provincijs inuenimus, quo vestiri dignemur. Miles & Monachus de eodem panno cucullam partiuntur & chlamidem. Solent dicere, (en prima excusatio) Num de vestibus cura est Deo, & non magis de moribus? At forma vestium, deformitatis mentium & morum indicium est. Non tanto curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus.

Bern. de
confid.
cap. 3.

Bern. in
Apolog.
ad Trib.
Abbat.

Alterum

Altera excusatio est. Non posse aliter conciliari auctoritatem supra vulgum, nisi quis vestiatur supra vulgum. Hoc velum vanitatis est, quod ab ijs prætenditur, quibus in populo agendum. Sed tam vanum est, quàm vana auctoritas, ad quam hac via itur. Sanè Monachi sanctissimi Antonius, Martinus, Fulgentius, veste ac totius corporis habitu viles, inculti, deformes fuere; quis tamen dignè eloquatur quantâ auctoritate, non dico apud vulgum, sed apud summos Principes valuerunt? *Antonium* (inquit Athanasius) *in extremo mundi limite conditum, & fauor principum, & omnis celebrabat aula regalis: ad quem quasi ad Patrem Constantinus Augustus, & eius liberi Constans & Constantius crebrò missis litteris, obsecrabant, vt reciprocis eos litteris hilararet.* Atqui Antonius *vestimento cilicino* ^{cap. 23.} *intrinsecus, de super pelliceo utebatur. nunquam corpus lauans, nunquam pedibus sordes abluens, nisi cum transire per aquas necessitas compellebat.* S. Martino Maximi Imperatoris vxor frequenter ad mensam humillimè

*In vit.
Anton.
cap. 50.*

ancillata est . Ille tamen apud Sulpitium, veste sordidus & crine deformis est. Sanctus Fulgentius *unicâ* siue per astatem siue per hyemem vilissimâ tunicâ utebatur; erat tamen ille Coëpiscoporum suorum lingua & ingenium : eius doctrinam sapientiam, fidem, pietatem Rex inimicus, barbarus, hereticus admiratus est : eum per omnes Ecclesias ut proprium Episcopum suscipiebant; in occursum populis undique tendentibus, cum lucernis, & lampadibus, ac arborum frondibus. Signum proindè pusilli animi est, & internis ornamentis destituti, è vestium ornatu auctoritatem, cultum, obsequia sperare. Alioquin auro amiciri, & tot gemmis radiare, quot Oriens Occidentisque occultis sinibus fouent, etiam Asinus potest.

Auctor
vise a-
pud Sulp.
in Lan.

Et quia *qui nititur mendacijs, hic pascit ventos; idem autem sequitur aues volantes:* non tantùm non conciliat reuerentiam adfectatus in veste cultus; sed contrâ ridiculum facit, aut scommatibus obnoxium. Dabo duo exempla, vnum Clerici,

Proh. 10.

ci, alterum Monachi. Contigit Parisijs ut
 quidam magister Theologia predicaret in
 Vniuersitate, indutus optimâ veste vel cap-
 pâ in initio hyemis. Cum verò verba sua
 tenuiter imprimeret in cordibus audientium,
 quidam fatuus,

Vmbert.
 ad reg.
 S. Aug.

(Est quandoque olitor verba opportuna
 locutus,)

qui erat in medio Scholarium, surrexit & di-
 xit: Tace tu. illa vestis pretiosa, quam habes,
 non permittit audacter te dicere verita-
 tem. Qua res fecit ei miserabilem confusio-
 nem.

Alterum est. Venit ad Regem Franciæ
 (erat is, quantum memini, Philippus Pul-
 cher) cuiusdam monasterij procurator,
 multa quærens de iniurijs ac oppressioni-
 bus cuiusdã militis. Eum segetes proterere,
 venationem, piscationem in monasterij
 fundis adrogare. hinc sibi domi rem an-
 gustam fieri, ac plurium rerum penuriam;
 Rex renidens, Omninò frater ita est. Res
 vobis domi angusta est. Docent hoc an-
 gustuli calceoli tui, pedibus (vt apparet)
 adnati,

adnati, non inducti: sanè *de corio apud vos magna penuria est.* Cum hac irrisione comptulus Procurator, licet iustam causam proponeret, nullâ aliâ habitâ apostillâ dimissus est. Erat nimirum de numero eorû, de quibus S. Hieronymus, *Omnis his cura de vestibus, si bene oleant, si pes laxâ pelle non folleat.* Probè cauerat impingere in legem propudiosi magistri,

Ep. ad
Eustoch.

Nec vagus in laxâ pes tibi pelle natet.

Sed hæc vitia personarum sunt, non ordinis aut habitus monastici. Vndè nims iniquus ille fuerit, qui has particularium ineptias in habitus religiosi verterit contumeliam. Est quidem verum ipsâ veritate monente, *lupos futuros qui venirent in vestimentis ouium: Sed non ideò* (inquit elegante S. Augustin.) *debent oves deponere indumentum suum, quia eo se lupi frequenter occultant.* Quis nisi demens Regibus suadeat purpuram exuere, quia multi sub ea Tyranni latuere? Nunquid ideo Senatores, Consiliarij, Causarum Patroni, Milites, ordinum suorum insignia reiiciunt, quia multi

multi vulturij Togati, proditores Sagati? Sciuit profectò Tertullianus, plures fuisse pallio tenus & barbâ Philosophos, *homines ignauâ vitâ, Philosophâ sententiâ;* & tamen confidenter togam pallio mutauit. Ac insultanti, *Itâne de togâ ad pallium, ab equis ad asinos?* sapienter respondit: *Quid enim si à diademate & scepro? An aliter mutauit Anacharsis, qui Regno Scythia Philosophiam prauertit?* Dicemus & nos: An aliter mutarunt Principes Christiani, sed meliore quàm Anacharsis Philosophiâ, Lotharius Imperator; Sigismundus Burgundiæ Rex; Bamba Hispaniæ; Veremundus Castellæ; Raimirus Arragoniæ; Sigebertus, Alfridus, Ecbertus Northumbriæ; Ethelredus Merciæ; Hayto Armeniæ; Henricus IV. Daniæ; Carolomannus Alemanniæ; Trebellio Hungariæ; Casimirus Poloniæ? *Hi omnes testimonio fidei probati, diadematis & sceptris viles cucullos præuerterunt. Ut verissimè de monasticâ veste scripserit Tertull. Cum hanc sapientiam vestit, qua*

Vide Platonium l. 2. cap. 26.

lib. de Pall.

vanissimis erroribus renuit; tunc certissimè

Bb

super

*super omnes exuias & peplos augusta vestis:
superq; omnes apices & tutulos sacer sugge-
stus.*

*Suggestū
vocat
vestem
superio-
rem, in
quem
ferè sen-
sum di-
xit alibi
Stat.
Sugge-
stum
comæ.
Paruum
& ma-
gnum
Schema
d'ferim
notabat
exercita-
torum
sive af-
cetariū,
de quo
lib. seq.*

Pro Tractationis huius coronide, visum mihi, non fore ingratum lectori, si ex Græcorum Euchologio veterem ritum vestimenti nouellos Monachos subiecero. Vbi primùm obseruo, vestitionē fuisse trinam. Prima erat Nouitij: secunda, Monachi instituti in paruo, vt vocabant, schemate: tertia, instituti in magno & Angelico habitu.

Ordo instituendi Nouitium is erat.

1. *Sacerdos Nouitium tondet in modum Crucis.*

2. *Induit eum Tunica & Camelauchio.* Ab hâc tunica Nouitius, Rasam tantum ferens, vocabatur; quod de habitu religioso nihil præter tunicam aut Rasam gestaret. Quare tunica monastica Rasa diceretur, scripsi sup. Porro hunc veterem ritum videntur quædam Religiones hodie imitata: quæ Nouitios aliquamdiu in tunicâ nigra clericali ac camelauchio siue galero vulgari

ET MONACHORVM HABITV. 195
vulgari probant, antequam eos ad habitum Ordinis, probamque accuratiorem admittant. Ita hodie faciunt Præmonstratenses ac quidam alij.

Ordo instituendi Monachum parui schematis.

1. Sacerdos ponit super eum Schematologium.

2. Accepto in manus forcipe, tondet eum in modum Crucis, ut ademptione sensu carentium capillorum, etiam abijciat irracionales cogitationes & opera.

3. Frater noster N. induitur tunicâ exultationis.

4. Frater noster lumbos cingitur virtute veritatis, in mortificationem corporis, & renouationem spiritus.

5. Frater noster induitur galeâ cœu spe salutis.

6. Frater noster sumit pallium in arrhabonem magni & Angelici habitus, in stolam incorruptionis & sanctimonie.

7. Frater noster subinduitur calceamentis Euangelij pacis. Deinde concluditur. Frater

Bb 2

noſter

196 DE VETERE CLERICORVM
noster sumpsit arrhabonem magni & Ange-
lici habitus.

8. Datur detonso Cereus, & Crux, & E-
uangelium, & fit amplexatio.

Ordo instituendi Monachum magni
& Angelici habitus.

1. Sacerdos tondet eum in formam Crucis,
In nomine Patris & Filij, &c.

2. Frater noster induitur Tunicà exulta-
tionis & iustitiæ, magni & Angelici habitus.

3. Sumit pallium magni & Angelici habi-
tus in stolam in corruptionis & sanctimonie.

4. Induitur cucullam simplicitatis, in ga-
leam spei salutaris.

5. Accipit scapulare, in nomine Patris, &
Filij, & spiritus Sancti, adsumens Crucem
suam in humeros, sequens Dominum Chri-
stum.

6. Fratris nostri lumbi cinguntur virtute
veritatis.

7. Subinduitur calceamentis in preparatio-
nem Euangelij pacis.

Concluditur. Sumpsit magnum & An-
gelicum habitum.

Fit

Fit rursus harum adprecationum recapitulatio, ac in oratione rursus explicantur;

Vt in sanctificatione vitam instituens immaculatum conseruet, quem virtute tua induit, habitum.

Pro Tunica quidem, iustitiâ amictus.

Et pro Zona, mortificationem corporis & temperantiam in seipso circumferens.

Et pro Scapulari, Cruce ac fide adornatus.

Et pro pallio, Stolâ incorruptionis munitus:

Calceamentis verò, ut procedat in viam pacis & salutis.

Sequuntur deinde ea, quæ in Ordine parui Schematis: datur *Cereus, Crux, Euangelium*, fitque amplexatio.

Antiquitas horum rituum patet ex S. Dionysio, qui sigillatim meminit tonsuræ cum signo Crucis ac SS. Trinitatis inuocatione, vestis mutationis, salutationis siue amplexationis. *Consignans* (inquit) *eum signo Crucis tondet, trinas diuine beatitudinis personas inclamans: exutumque omni veste aliam induit: & cum sanctis alijs qui adstant viris, ipsum salutans, diuinorum mysterio-*

Eccl. hier. p. 2. cap. 6.

198 DE VETERE CLERICORVM
rum participem efficit. In qua consalutatione
sacram intellige, Dei praesentium speciem,
societatem, quã sibi inuicem cum lætitia &
charitate congratulantur. His finio.

PARS TERTIA

CAPVT PRIMVM

*Clericos regulares rectè appellari Clericos-mo-
nachos.*



DE Clerici-monachi no-
menclaturã exigua est dif-
ficultas, quia vtrumque
vocabulum in ante-dictis
figillatim explicatum est.
Ratio verò has duas voces
in vnam conflandi hæc fuit: quod cum sint
in Ecclesia fuerintque ab eius exordio, qui
*monasterij abstinentiam cum Ecclesie dis-
ciplinã* coniunxerunt, fidelibus ministran-
tes vt Clerici, domi viuentes vt Monachi,
visum